

Ομάδες συμφερόντων: θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση

Διπλωματική Εργασία Μεταπτυχιακού Προγράμματος
Ειδίκευσης «Οργάνωση & Διοίκηση»
Επιβλέπων Καθηγητής: Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος

Σταθοπούλου Νίκη Α.Μ.2014019014

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ 2017

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	4
Λέξεις-Κλειδιά	4
Abstract	4
Keywords	4
Εισαγωγή.....	5
Πού οφείλεται η περιορισμένη έρευνα των ομάδων ειδικών συμφερόντων;	6
Κεφάλαιο 1	7
Θεωρητική Προσέγγιση	7
1.1 Ορισμοί- Έννοιες- Χαρακτηριστικά των Ομάδων ειδικών συμφερόντων.....	7
1.1.1 Τί είναι οι Ομάδες ειδικών συμφερόντων;.....	7
1.1.2 Προσεγγίσεις των ομάδων συμφερόντων.....	9
1.1.3 Διαστάσεις-χαρακτηριστικά ομάδων συμφερόντων	9
1.1.4 Πόροι άντλησης εξουσίας (δύναμης) των ομάδων συμφερόντων	13
1.2 Ποιες είναι οι αιτίες δημιουργίας των ομάδων συμφερόντων;.....	15
Κεφάλαιο 2	17
Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	17
Κεφάλαιο 3	21
3.1 Ομάδες ειδικών συμφερόντων στην Ελλάδα	21
3.1.1 Θετικές επιπτώσεις της δράσης των ομάδων ειδικών συμφερόντων σε ένα κράτος	25
3.1.2 Αρνητικές επιπτώσεις της δράσης των ομάδων συμφερόντων σε ένα κράτος...26	
3.2 Ομάδες ειδικών συμφερόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση	30
3.2.1 Ποιές είναι οι αιτίες εμφάνισης της επιρροής των ομάδων συμφερόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση;	31
3.2.2 Πρόσβαση των ομάδων συμφερόντων στα Ευρωπαϊκά όργανα που είναι υπεύθυνα για την διαμόρφωση και λήψη των αποφάσεων	32
3.3 Ποια στοιχεία συντελούν στην αποτελεσματικότητα της παρέμβασης των ομάδων ειδικών συμφερόντων;.....	34
3.4 Κριτική επί της παρέμβασης και επιρροής των ομάδων συμφερόντων στην διαμόρφωση και λήψη αποφάσεων από τα εθνικά και Ευρωπαϊκά όργανα	38
Κεφάλαιο 4	39

<i>Εμπειρική Προσέγγιση</i>	<i>39</i>
4.1 Διερεύνηση της ελληνικής νομοθεσίας	41
4.2 Αποτελέσματα διερεύνησης της νομοθεσίας.....	51
<i>Κεφάλαιο 5</i>	<i>56</i>
<i>Συμπεράσματα και μελλοντικές κατευθύνσεις</i>	<i>56</i>
<i>Ειδικό παράρτημα χρήσιμων ορισμών</i>	<i>58</i>
<i>Βιβλιογραφία</i>	<i>60</i>

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εγκρίθηκε από την παρακάτω τριμελή επιτροπή:

- Τον καθηγητή Ζοπουνίδη Κωνσταντίνο
- Τον Αναπληρωτή Καθηγητή Γρηγορούδη Ευάγγελο
- Τον Επίκουρο Καθηγητή Ατσαλάκη Γιώργο

© Copyright υπό Σταθοπούλου Νίκη

2017

Απαγορεύεται η αντιγραφή ολόκληρης ή κομμάτι
της Διπλωματικής εργασίας, χωρίς την απαραίτητη
αναφορά στην πηγή.

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση σε βάθος των ομάδων συμφερόντων, των χαρακτηριστικών τους, της δράσης τους καθώς και των επιπτώσεων θετικών ή αρνητικών που προκαλούν στην κοινωνία στην οποία δρουν. Συγκεκριμένα, λόγω της ελλιπούς προγενέστερης ολοκληρωμένης έρευνας όλων των πτυχών των ομάδων συμφερόντων, ιδιαίτερα στο επίπεδο της Ελλάδας, πέρα από την θεωρητική προσέγγιση του θέματος, πραγματοποιήθηκε και διερεύνηση της ελληνικής νομοθεσίας που ψηφίστηκε από την ημερομηνία 01/01/2015 μέχρι και την ψήφιση του «Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας & ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης» – 3^ο Μνημόνιο, στις 14/08/2015, προκειμένου να διαπιστωθεί ποιες ομάδες συμφερόντων ευνοούνται νομοθετικά και ποιες πλήττονται.

Λέξεις-Κλειδιά

Ομάδες συμφερόντων, δράση ομάδων συμφερόντων, λόμπι, καρτέλ, Ελληνική οικονομία, διερεύνηση ελληνικής νομοθεσίας, Μνημόνιο 3, Σχέδιο Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας, Ευρωπαϊκή Ένωση

Abstract

The purpose of this Thesis is the in-depth investigation of interest groups, their characteristics, their action as well as their positive influence and consequences in the society that they act. More specifically, because of the limited previous research of all aspects of groups of interest, regarding Greece, beyond the theoretical approach of the subject, there was also an investigation of Greek legislation that was voted during the period of 01/01/2015 to the voting of «Economic Adjustment Programme by the European Stability Mechanism» – 3rd Memorandum on the 14/08/2015, in order to investigate which groups of interests are encouraged legislatively and which are affected.

Keywords

Interest group, lobbying, lobby, cartel, Greek economy, Greek legislation research, 3rd Memorandum, Economic Adjustment Programme for Greece, European Union

Εισαγωγή

Οι ομάδες ειδικών συμφερόντων υπάρχουν σε κάθε έκφανση της κοινωνίας, σε ποικίλες μορφές, σε διάφορα μεγέθη, εξυπηρετώντας ιδιωτικά και δημόσια συμφέροντα. Είναι πολυάριθμες και επηρεάζουν πολλούς τομείς μιας κοινωνίας, την οικονομία, την πολιτική, την λειτουργία του κράτους. Μια ομάδα συμφερόντων μπορεί να είναι το λόμπι των χωρών του Βόρειου άξονα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και το καρτέλ των παραγωγών αγροτικών προϊόντων.

Για εκατοντάδες χρόνια η σχέση μεταξύ των ομάδων ειδικών συμφερόντων και των πολιτικών αρχών είναι πολύ στενά συνδεδεμένες και οι ομάδες συμφερόντων διαθέτουν μάλιστα κεντρική θέση στην πολιτική σκηνή. Η πολιτική και τα συμφέροντα είναι άρρηκτα συνδεδεμένα. Τα συμφέροντα είναι ένα δεδομένο, σταθερό και ουσιαστικό μέρος όλων των πολιτικών συστημάτων – είτε υπάρχει δημοκρατικό καθεστώς, είτε αυταρχικό, είτε ακόμα και ολοκληρωτικά καθεστώτα. Επιπλέον, οι ομάδες συμφερόντων υπάρχουν σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης - εθνικό, κρατικό, επαρχιακό, τοπικό - ενώ καταλαμβάνουν όλο και σημαντικότερο ρόλο στις διεθνείς υποθέσεις.

Οι σύγχρονες ομάδες συμφερόντων στις χώρες του βιομηχανικού και του μεταβιομηχανικού κόσμου της Αμερικής, της Ευρώπης και της Ν.Α. Ασίας σκοπό έχουν να αποσπάσουν οφέλη για τα μέλη τους επηρεάζοντας τις κρατικές και πολιτικές αρχές, χωρίς όμως να έχουν την φιλοδοξία να σχηματίσουν ένα πολιτικό κόμμα. Σκοπός τους δεν είναι να διαχειριστούν την κυβερνητική εξουσία στο σύνολό της, αλλά να ασκήσουν επιρροή σε αυτή στοχεύοντας στους εκπροσώπους εκείνους που θα στηρίξουν τις θέσεις τους.

Ωστόσο θα ήταν αφελές να επικεντρώσουμε τις δραστηριότητες των ομάδων συμφερόντων στην πολιτική, καθώς αυτές εκτείνονται πολύ πέραν αυτού, τόσο σε οικονομικούς όσο και σε κοινωνικούς τομείς.

Πού οφείλεται η περιορισμένη έρευνα των ομάδων ειδικών συμφερόντων;

Στο βιβλίο του ο (Mach, 2015), αναφέρει πως υπάρχουν δυο βασικοί λόγοι που δεν υπάρχει έντονη ερευνητική δραστηριότητα πάνω στο θέμα.

Πρώτον, θεωρεί πως το θέμα των ομάδων συμφερόντων έχει αμφιλεγόμενο χαρακτήρα ως αντικείμενο μελέτης.

Διάφοροι ερευνητές αναφέρουν πως γράφοντας για συγκεκριμένες «παρασκηνιακές δυνάμεις», δημιουργήθηκαν ενοχλήσεις και αντιδράσεις από την πολιτική σφαίρα. Συγκεκριμένα ο (Mach, 2015), παραθέτει το παράδειγμα του βιβλίου του Jean Meynaud, 1963, του οποίου ο αρχικός τίτλος πριν εκδοθεί ήταν “Οι ομάδες πίεσεως της Ελβετίας”. Ωστόσο αυτός ο τίτλος προκάλεσε έντονες αντιδράσεις σε συγκεκριμένες οργανώσεις, με αποτέλεσμα ο συγγραφέας να προτιμήσει να αναφερθεί σε αυτές με ένα πιο ουδέτερο όρο όπως “επαγγελματικές οργανώσεις” .

Ο δεύτερος λόγος, ο οποίος ίσως αποτελεί και τον κυριότερο λόγο για τον οποίο πολλοί ερευνητές δεν στρέφονται στην διερεύνηση των ειδικών ομάδων συμφερόντων και τη δράση τους, είναι πως *η έννοια των ομάδων συμφερόντων είναι πολυσύνθετη και πολυδιάστατη*, καθώς “καλύπτει πολλές διαφορετικές πραγματικότητες”, τόσο σε σχέση με τα εκπροσωπούμενα συμφέροντα και τους σκοπούς που εξυπηρετούν, όσο και με τον τύπο και αριθμό των μελών τους, των πηγών και την πολιτική τους ανάμειξη.

Διακρίνεται ωστόσο και ένας τρίτος λόγος ύπαρξης περιορισμένης ερευνητικής δραστηριότητας γύρω από τις ομάδες συμφερόντων, ο οποίος είναι *η ελλιπής πληροφόρηση σχετικά με τις εσωτερικές τους ιεραρχίες, τα μέλη τους, τις εσωτερικές τους λειτουργίες* κα. Πολλές από αυτές τις πληροφορίες βρίσκονται ακόμα στο σκοτάδι , με αποτέλεσμα να είναι αδύνατη η ολοκληρωμένη έρευνα των ομάδων συμφερόντων.

Κεφάλαιο 1

Θεωρητική Προσέγγιση

1.1 Ορισμοί- Έννοιες- Χαρακτηριστικά των Ομάδων ειδικών συμφερόντων

1.1.1 Τί είναι οι Ομάδες ειδικών συμφερόντων;

Ομάδα ειδικών συμφερόντων είναι μια συλλογική οργάνωση που απαρτίζεται από ένα μέρος της κοινωνίας - είτε από φυσικά πρόσωπα είτε από επιχειρήσεις ή οργανισμούς ή ακόμα και μικρότερες ομάδες- και συνήθως είναι επίσημα οργανωμένη με βάση μια ή περισσότερες κοινές ανησυχίες. Στόχο έχει να υπερασπιστεί τα συμφέροντα των μελών της και να προωθήσει τον σκοπό της στην δημόσια σφαίρα. Οι ενέργειες των ομάδων συμφερόντων κατευθύνονται προς το κράτος, τους εργοδότες, άλλες ομάδες και κάθε άλλη πλευρά, που μπορεί να συντελέσει στην ικανοποίηση των αξιώσεών τους.

Ο παραπάνω όρος είναι αρκετά ευρύς προκειμένου να καλύψει το μεγάλο φάσμα των ομάδων που διακρίνονται, καθώς υπάρχει μεγάλη ποικιλομορφία στα διαφορετικά συμφέροντα που εκπροσωπούν και στους σκοπούς που υπερασπίζονται, στα κίνητρά τους, στα χαρακτηριστικά τους καθώς και στον βαθμό ανάμιξής τους στην πολιτική ζωή. Από τα οργανωμένα καρτέλ που προσπαθούν να ελέγξουν ολόκληρους κλάδους βιομηχανίας/προϊόντων (π.χ. καρτέλ βιομηχανιών γάλακτος) μέχρι τις συντεχνίες που σκοπό έχουν την υπεράσπιση επαγγελματικών προνομίων ενός υποσυνόλου της κοινωνίας απέναντι στο γενικό συμφέρον, ο όρος μπορεί να συμπεριλάβει πολλές ομάδες.

Παλαιότερα ο όρος «ομάδες συμφερόντων» είχε μια στενότερη έννοια και περιλάμβανε μόνο ιδιωτικές ενώσεις που είχαν μια ξεχωριστή, επίσημη οργάνωση. Ωστόσο, πολλές επίσημα οργανωμένες ενότητες δεν είναι ιδιωτικές. Μερικές από τις πιο δυναμικές ομάδες συμφερόντων σε κάθε κοινωνία, είναι οι διάφοροι κυβερνητικοί φορείς: εθνικοί, περιφερειακοί, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα θεσμικά όργανα, όπως ο στρατός. Επίσης σε όλες τις κοινωνίες υπάρχουν πολλές άτυπες ομάδες που είναι, στην πραγματικότητα, ομάδες συμφερόντων και δεν θα καλύπτονταν από τον στενότερο ορισμό. Για παράδειγμα, σε όλα τα πολιτικά συστήματα υπάρχουν ομάδες επιρροής των πολιτικών και των επαγγελματικών ελίτ που μπορεί να μην αναγνωρίζονται ως επίσημες ομάδες αλλά είναι ωστόσο ζωτικής σημασίας στο να επηρεάζουν ανεπισημως τη δημόσια πολιτική.

Κατά κύριο λόγο η πίεση που ασκούν οι ομάδες συμφερόντων, στόχο έχει τα Νομοθετικά Σώματα όταν πρόκειται να συζητηθούν και να ρυθμιστούν θέματα συναφή με τα συμφέροντά τους. Σε αυτή την περίπτωση θεωρείται ότι δημιουργείται αμφίδρομος διαμορφωτικός παράγοντας, χαρακτηριζόμενος με το διεθνή όρο *lobby*. Το *lobbying* πιέζει βουλευτές, διευθυντές υπουργείων και

οργανισμών, διοικήσεις τραπεζών, Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς (ΔΕΚΟ) προς νομοθέτηση υπέρ συγκεκριμένων σκοπών.

Ισχυρά lobbies σχηματίζουν συνήθως οι καπνοβιομηχανίες, οι φαρμακευτικές εταιρίες και ο κλάδος της υγείας, ο κλάδος της γεωργίας, οι εταιρίες παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, οι εταιρίες παραγωγής και παροχής ενέργειας, ο κατασκευαστικός κλάδος κα.

Όλες οι ομάδες συμφερόντων μοιράζονται την επιθυμία να επηρεάσουν την κυβερνητική πολιτική προς όφελος τους ή προς όφελος των σκοπών τους. Ο στόχος τους μπορεί να είναι μια πολιτική που παρέχει αποκλειστικά οφέλη στα μέλη της ομάδας ή ένα τμήμα της κοινωνίας (π.χ. κρατικές επιδοτήσεις για τους αγρότες), ή μια πολιτική που προωθεί έναν ευρύτερο δημόσιο σκοπό (π.χ., αντιμετώπιση της ρύπανσης του περιβάλλοντος). Προσπαθούν να επιβάλουν τις διεκδικήσεις τους ασκώντας πίεση στις αρχές και τους αρμόδιους παράγοντες, είτε με ειρηνικά μέσα (συμμετοχή σε συλλογικά όργανα, δημοσιεύσεις σε έντυπα μέσα, ομιλίες σε συγκεντρώσεις κα), είτε με μαχητικά μέσα (διαμαρτυρίες, διαδηλώσεις, απεργίες, δολιοφθορές, σαμποτάζ κα), με απώτερο στόχο την άσκηση πίεσης στους φορείς χάραξης πολιτικής για να κερδίσουν πολιτικά παράγωγα υπέρ τους. Όταν οι ομάδες συμφερόντων χρησιμοποιούν για την ικανοποίηση των αιτημάτων τους, μαχητικά μέσα, συνηθίζεται να χαρακτηρίζονται ως *ομάδες πίεσης*. Οι ομάδες πίεσης είναι συνήθως εργατικά συνδικάτα, συμπράξεις ομοειδών επιχειρήσεων καθώς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, σε τοπικό ή διεθνές επίπεδο.

Εν γένει, ο όρος ομάδες συμφερόντων είναι πολυδιάστατος και καλύπτει μεγάλο φάσμα ομάδων με διαφορετικούς στόχους, επιδιώξεις, οργάνωση, τρόπους λειτουργίας κα.

1.1.2 Προσεγγίσεις των ομάδων συμφερόντων

Ο (Mach, 2015) διακρίνει τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις των ομάδων συμφερόντων.

Μια πρώτη προσέγγιση των ομάδων συμφερόντων είναι αυτή από την πλευρά της πολιτικής επιστήμης. Βάσει αυτής της προσέγγισης η έρευνα επικεντρώνεται στις σχέσεις των ομάδων ειδικών συμφερόντων με τους πολιτικούς παράγοντες, καθώς και στις στρατηγικές που αναπτύσσουν για να επηρεάσουν τις αποφάσεις των πολιτικών και διοικητικών φορέων. Η προσέγγιση αυτή χρησιμοποιείται πιο συχνά όταν διερευνάται η δράση των ομάδων συμφερόντων.

Άλλη μια ενδιαφέρουσα προοπτική διερεύνησης είναι αυτή της οικονομικής κοινωνιολογίας που σχετίζεται με τις δράσεις των ομάδων συμφερόντων και τον αντίκτυπο αυτών στην κοινωνικοοικονομική οργάνωση.

Μια τρίτη ενδιαφέρουσα προσέγγιση είναι από την κοινωνιολογική σκοπιά, που αφορά κυρίως στην εσωτερική δομή και οργάνωση των ομάδων συμφερόντων και στον καθορισμό και στην εκπροσώπηση των συμφερόντων τους.

Ωστόσο, προκειμένου η μελέτη των ομάδων ειδικών συμφερόντων να είναι όσο το δυνατόν πληρέστερη, θεωρείται σκόπιμο να συνδυαστούν όλες οι παραπάνω προοπτικές και να διερευνηθεί κάθε πτυχή της δράσης τους και των επιπτώσεων αυτής.

1.1.3 Διαστάσεις-χαρακτηριστικά ομάδων συμφερόντων

Όπως έχει επισημανθεί παραπάνω, υπάρχουν πολυάριθμες ομάδες συμφερόντων, οι οποίες διαφοροποιούνται στην λειτουργία τους βάσει διαφόρων διαστάσεων-χαρακτηριστικών. Μερικές από αυτές τις διαστάσεις μπορεί να είναι:

- ~ Ο αριθμός και το είδος των μελών τους
- ~ Οι πηγές από τις οποίες χρηματοδοτούνται
- ~ Το επίπεδο της εσωτερικής τους οργάνωσης (τα όργανα και η επίσημη εσωτερική δομή τους)
- ~ Ο αριθμός των μόνιμων εργαζομένων
- ~ Ο βαθμός ανάμιξής τους στην πολιτική
- ~ Ο σκοπός που επιδιώκουν
- ~ Οι στρατηγικές που χρησιμοποιούν (Οι (Dur & Mateo, 2013) υποστηρίζουν ότι η στρατηγική μιας ομάδας συμφερόντων εξαρτάται από το θεσμικό πλαίσιο, το περιεχόμενο της θεματολογίας τους και την ομάδα)
- ~ Οι υπηρεσίες που προσφέρουν στα μέλη τους
- ~ Ο βαθμός ανταγωνισμού από άλλες ομάδες

Οι πολιτικοί επιστήμονες διαχωρίζουν τις ομάδες συμφερόντων σε δύο μεγάλες κατηγορίες: τις *οικονομικές (economic)* και τις *μη-οικονομικές (noneconomic)*.

Οι Οικονομικές ομάδες (*Economic groups*), επιδιώκουν κάποιου είδους οικονομικό όφελος για τα μέλη τους και είναι ο πιο κοινός τύπος ομάδας συμφερόντων. Τα χρήματα έχουν σημαντική επιρροή στις καπιταλιστικές κοινωνίες, έτσι οι ομάδες οικονομικών συμφερόντων είναι πολλές και αρκετά ισχυρές. Αυτές οι ομάδες είναι συνήθως πολύ καλά χρηματοδοτούμενες, καθώς τα μέλη συμβάλλουν πρόθυμα στη χρηματοδότησή τους με σκοπό να καρπωθεί μεγαλύτερη πολιτική επιρροή και συνεπώς και μεγαλύτερο αποσπώμενο κέρδος. Επίσης οι οικονομικές ομάδες δρουν με σκοπό να κερδίσουν ιδιωτικά αγαθά, τα οποία θα απολαύσουν μόνο τα μέλη της ομάδας. Αν δεν υπάρχει δυνατό ιδιωτικό επιλεκτικό κίνητρο, τα άτομα τα οποία αφορά η εκάστοτε ομάδα, μπορούν να επιλέξουν να μην ενταχθούν (ειδικά αν υπάρχει συνδρομή μέλους ή τέλη). Υπάρχουν χαρακτηριστικές κατηγορίες οικονομικών ομάδων συμφερόντων: **εργατικά συνδικάτα, επαγγελματικές ενώσεις, ενώσεις εργοδοτών και αγροτικές οργανώσεις**. Οι Οικονομικές ομάδες είναι οι πιο πολυπληθείς.

Οι Μη-οικονομικές ομάδες (*Noneconomic groups*), είναι ομάδες συμφερόντων που αγωνίζονται για έναν σκοπό-ιδανικό, αντί να προσβλέπουν στο υλικό κέρδος. Σε αντίθεση με τις οικονομικές ομάδες, οι οποίες επιδιώκουν ιδιωτικά αγαθά, αυτές οι ομάδες επιζητούν δημόσια αγαθά (ή αλλιώς συλλογικά αγαθά), από τα οποία επωφελούνται όλοι στην κοινωνία, όχι μόνο τα μέλη της ομάδας. Αντί των υλικών κινήτρων, οι ομάδες αυτές προσφέρουν στα μέλη τους μια ποικιλία από επιλεκτικά κίνητρα, συμπεριλαμβανομένων των εξής πλεονεκτήματα:

- ~ συναισθηματικά και ψυχολογικά οφέλη που λαμβάνουν τα μέλη γνωρίζοντας ότι συνέβαλαν σε έναν σκοπό που αισθάνονται ότι αξίζει τον κόπο
- ~ κοινωνικά οφέλη που λαμβάνουν τα μέλη γνωρίζοντας νέους ανθρώπους και φίλους με τους οποίους συνεργάστηκαν προκειμένου να προωθήσουν έναν κοινό στόχο
- ~ η πληροφόρηση που λαμβάνουν τα μέλη σχετικά με τα ζητήματα που είναι σημαντικά γι' αυτά

Υπάρχουν χαρακτηριστικές κατηγορίες μη-οικονομικών ομάδων συμφερόντων: **οι ομάδες δημοσίου-θεσμικού συμφέροντος και οι μονοθεματικές ομάδες που απαρτίζονται από συγκεκριμένα μέλη, με συγκεκριμένη ταυτότητα**.

Με βάση τα παραπάνω, παρατηρούνται **οι εξής τύποι ομάδων συμφερόντων** (μπορεί ωστόσο να είναι και ανάμικτες):

1	Καρτέλ	<ul style="list-style-type: none"> Σύμπραξη μεγάλων κυρίως, επιχειρήσεων εταιρικής μορφής δραστηριοποιούμενων στον ίδιο κλάδο, δηλαδή ανταγωνιστικών, με σκοπό την αποφυγή του μεταξύ τους ανταγωνισμού δια κοινής διαμόρφωσης ενιαίας τιμής των προσφερόμενων υπηρεσιών ή των προϊόντων τους 	Καρτέλ βιομηχανιών γάλακτος βορείου Ελλάδος, Καρτέλ κατασκευαστών, Καρτέλ καυσίμων
2	Λόμπι	Ομάδα που με παρασκηνιακά μέσα προσπαθεί να επηρεάσει την πολιτική ηγεσία να υιοθετήσει σε συγκεκριμένα ζητήματα τις θέσεις τους	Λόμπι της δραχμής, Λόμπι του βόρειου ευρωπαϊκού άξονα
3	Συνδικαλιστικές οργανώσεις	<ul style="list-style-type: none"> Υπερασπίζονται τα συμφέροντα των εργαζομένων, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε έναν κλάδο της οικονομίας (καλύτερες συνθήκες εργασίας, αύξηση μισθών κ.α) Έχουν συγκεκριμένη οργανωτική δομή, σταθερά μέλη και συνέχεια μέσα στο χρόνο. 	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας (ΓΣΣΕ), Ανώτατη Διοίκηση Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ), Συνδικάτο εργαζομένων ΟΑΣΑ, Γενική Ομοσπονδία Προσωπικού ΔΕΗ (ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ)
4	Επαγγελματικές ενώσεις	<ul style="list-style-type: none"> Απαρτίζονται αποκλειστικά και μόνο από μέλη που ασκούν το ίδιο επάγγελμα Έχουν συγκεκριμένη οργανωτική δομή 	Δικηγορικός Σύλλογος, Ιατρικός Σύλλογος, Επαγγελματική Ένωση Λογιστών
5	Ενώσεις εργοδοτών	<ul style="list-style-type: none"> Υποστηρίζουν επιχειρηματικά, εμπορικά ή βιομηχανικά συμφέροντα. Οργανώνουν επικεφαλής επιχειρήσεων και 	Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ), Γενική Συνομοσπονδία

	<p>εκπροσωπούν τους εργοδότες στις συνομιλίες και τις διαπραγματεύσεις με τα εργατικά σωματεία και το κράτος</p> <ul style="list-style-type: none">• Έχουν οργανωτική δομή	<p>Εμπορικών και Βιοτεχνικών Επιχειρήσεων (ΓΣΕΒΕ), Εμπορικά και Βιομηχανικά Επιμελητήρια, Σύνδεσμος Εταιριών Εμπορίας Πετρελαιοειδών (ΣΕΕΠΕ)</p>	
6	<p>Αγροτικές οργανώσεις</p>	<p>Συνδικαλιστικές οργανώσεις των αγροτών και αγροτισσών που μπορούν να συνιστώνται και να λειτουργούν στον αγροτικό χώρο</p>	<p>Κλαδικοί Αγροτικοί Σύλλογοι (ΚΑΣ), Κλαδικές Ομοσπονδίες Αγροτικών Συλλόγων (ΚΟΑΣ), Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγορών Παραγωγών (ΣΕΑΠ)</p>
7	<p>Ομάδες δημόσιου ή θεσμικού συμφέροντος,</p>	<ul style="list-style-type: none">• Είναι ανοιχτές για το σύνολο του πληθυσμού• Προωθούν ένα σκοπό-ιδανικό, που οφελεί ολόκληρη τη συλλογική οργάνωση• Ανήκουν στο εσωτερικό της κρατικής εξουσίας και σπανίως αυτοχαρακτηρίζονται ως “συμφέρον”	<p>Μ.Κ.Ο, Greenpeace, WWF, ABA Commission on Homelessness and Poverty, εκκλησία, στρατός, δικαστές</p>
8	<p>Κατηγορικές ομάδες που απαρτίζονται από συγκεκριμένα μέλη, με συγκεκριμένη ταυτότητα</p>	<ul style="list-style-type: none">• Υπερασπίζονται τα δικαιώματα αποκλειστικά αυτής της συγκεκριμένης κατηγορίας πληθυσμού (με βάση το φύλο, την ηλικία, τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, άτομα με ειδικές ανάγκες...)	<p>Ένωση Γυναικών Ελλάδας, Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ), Ομοφυλοφιλική Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδος (ΟΛΚΕ)</p>

1.1.4 Πόροι άντλησης εξουσίας (δύναμης) των ομάδων συμφερόντων

Κάθε ομάδα συμφερόντων έχει διαφορετική δυναμική εξουσίας-επηρεασμού προς τις αρμόδιες αρχές προκειμένου να προωθήσει επαρκώς τους σκοπούς της και να καρπωθεί ωφέλιμες διατάξεις για τα μέλη της. Αυτή η δυναμικότητα ή αλλιώς οι δυνατότητες μιας ομάδας συμφερόντων, πηγάζουν από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά τα οποία άλλα μπορεί να έχει ανεπτυγμένα σε μεγάλο βαθμό και άλλα σε λιγότερο.

Οι πηγές που παρέχουν δυναμικότητα στις ομάδες συμφερόντων αλλά τις καθιστούν και θελκτικές για συνεργασία από τα θεσμικά όργανα παρατίθενται παρακάτω.

➤ ***Ο αριθμός των μελών τους και η ικανότητα τους να οργανώνονται και να κινητοποιούνται***

Αυτός ο τύπος πόρου είναι εξαιρετικά σημαντικός για τις συνδικαλιστικές οργανώσεις καθώς και για τις επαγγελματικές οργανώσεις καθώς και για τις ομάδες δημόσιου συμφέροντος, καθώς η δυνατότητά τους να συσπειρώνονται και να κινητοποιούνται μαζικά για την υπεράσπιση των συμφερόντων τους, τις βοηθάει να τραβήξουν την προσοχή, να αναγνωριστούν από τους δημόσιους φορείς, και να αυξήσουν ίσως και την οικονομική εισφορά τους.

➤ ***Οι οικονομικοί πόροι***

Οι οικονομικοί πόροι μπορεί να διαφέρουν ανά ομάδα συμφερόντων. Μπορεί να έχουν τη μορφή συνδρομής των μελών, δημοσίων επιδοτήσεων, δωρεών ή εσόδων από εμπορικές συναλλαγές. Οι οικονομικοί πόροι μιας ομάδας τις επιτρέπουν να αυξήσει την εξειδίκευση ορισμένων μελών της ή να έχει μεγαλύτερη προσβασιμότητα σε πληροφόρηση. Ομάδες με αρκετά μεγάλους οικονομικούς πόρους είναι οι επαγγελματικές ενώσεις.

➤ ***Η ικανότητα εξειδικευμένης γνώσης-εμπειρογνωμοσύνης***

Η εμπειρογνωμοσύνη (Dur, 2008) μιας ομάδας συμφερόντων της δίνει την δυνατότητα-ικανότητα να διεξάγει ενδελεχείς έρευνες και μελέτες σχετικά με τη θεματολογία που θέλει να προωθήσει και να προτείνει ρεαλιστικές λύσεις - σχέδια προς τα διοικητικά όργανα, προκειμένου να συνδιαμορφώσει την πολιτική χάραξη.

➤ ***Ο βαθμός αναγνώρισης από τις δημόσιες αρχές***

Η αναγνώριση μια ομάδας συμφερόντων από τις πολιτικό-διοικητικές αρχές, της επιτρέπει να λαμβάνει ευκολότερη πρόσβαση στην διαδικασία χάραξης πολιτικής και να στηριχτεί από τους πολιτικούς εκπροσώπους στα αρμόδια όργανα. Η αναγνώριση μια ομάδας μπορεί να εκφραστεί με τη

μορφή ευνοϊκών διατάξεων ή τροπολογιών, δημοσίων επιχορηγήσεων, φόρο-απαλλαγών ή φόρο-ελαφρύνσεων κα.

➤ ***Η δυνατότητα να ευαισθητοποιεί την δημόσια γνώμη***

Η δυνατότητα ευαισθητοποίησης των πολιτών αποτελεί πολύ ισχυρό όπλο για τις ομάδες συμφερόντων καθώς τραβώντας το ενδιαφέρον μεγάλης μερίδας του κοινού, ακολουθεί η παρουσία των μέσων ενημέρωσης η οποία είναι μια πολύ καλή πολιτική προώθησης της δράσης και του σκοπού της ομάδας και η μετέπειτα αναγνώρισή της από τις δημόσια διοικητικά όργανα. Ένα επιπλέον αποτέλεσμα της παραπάνω δυνατότητας, είναι η προσέλκυση νέων μελών και πόρων. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα ομάδων με μεγάλη δυνατότητα παγκόσμιας ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης είναι οι οικολογικές και φιλοζωικές ομάδες όπως η WWF και η Greenpeace, καθώς και εθελοντικοί οργανισμοί όπως το Χαμόγελο του Παιδιού.

1.2 Ποιες είναι οι αιτίες δημιουργίας των ομάδων συμφερόντων;

Για να γίνει κατανοητό για ποιο λόγο σχηματίζονται ομάδες ειδικών συμφερόντων, θα πρέπει να στραφούμε κατ' αρχήν στους «κοινωνικούς ακτιβιστές» -ή αλλιώς στους «κοινωνικούς επιχειρηματίες¹»- από των οποίων τις πρωτοβουλίες προήλθαν-παρακινήθηκαν οι ομάδες συμφερόντων και αφ' ετέρου στο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον που ευνόησε τον σχηματισμό δομημένων συλλογικών οργανώσεων.

Τα πρώτα εργατικά συνδικάτα στην Ευρώπη έκαναν την εμφάνισή τους μετά τη Βιομηχανική Επανάσταση. Η εκβιομηχάνιση των ευρωπαϊκών κοινωνιών από την αρχική αγροτική τους μορφή, οδήγησε σε οικονομική εξαθλίωση των εργατών κινητοποιώντας κάποιους ακτιβιστές να προχωρήσουν σε σχηματισμό συλλογικών δομών για την συγκέντρωση της εργατικής τάξης και την ενδυνάμωση της.

Εκτός από τις κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις που μπορούν να εγείρουν την ανάγκη συσπείρωσης ομάδων συμφερόντων, καθοριστικό ρόλο παίζουν και οι κρατικές και πολιτικές αρχές που ενίοτε ενδυναμώνουν ή αποδυναμώνουν τέτοιες οργανωτικές μορφές τις κοινωνίας.

Στην περίπτωση της Ελλάδας (Lavdas, 2007), οι πρώτες ομάδες συμφερόντων ήταν τα εργατικά συνδικάτα που στόχο είχαν να συντονίσουν τις διαμαρτυρίες και τις απεργίες. Εμφανίστηκαν πρωταρχικά στον τομέα της ναυπηγικής βιομηχανίας το 1879. Άλλα συνδικάτα ακολούθησαν μεταξύ του 1879 και του 1910 σε διάφορους τομείς. Η παράδοση συνδικαλισμού τέθηκε εκτός νόμου από την Φιλελεύθερη Βενιζελική κυβέρνηση το 1914 και θεωρήθηκε απαρχαιωμένη. Η ίδρυση της Ελληνικής Γενικής Συνομοσπονδίας Εργασίας (Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος, ΓΣΕΕ) το 1918 όφειλε πολλά στις δραστηριότητες των Φιλελευθέρων, οι οποίοι στη συνέχεια προσπάθησαν να ελέγξουν την οργάνωση. Αυτό αποδείχτηκε ιδιαίτερα δύσκολο, ειδικά εν όψει της αυξανόμενης επιρροής μεταξύ των εργατών του Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος (Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα, ΣΕΚ, το μελλοντικό Κομμουνιστικό Κόμμα). Το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, η ενίσχυση των κομμουνιστών και η δριμύτητα του «κοινωνικού ζητήματος» είχε ως αποτέλεσμα την αδυναμία των κυβερνήσεων να ελέγξουν και να κατευθύνουν την δραστηριότητα των ομάδων συμφερόντων. Ως εκ τούτου, μια σειρά κατασταλτικών μέτρων κρίθηκαν αναγκαία μετά το 1920.

¹ Οι «κοινωνικοί επιχειρηματίες» παίζουν το ρόλο των μεσολαβητών/ μεσαζόντων στην κοινωνικό τομέα, μέσω: της ανάληψης μιας αποστολής για τη δημιουργία και διατήρηση κοινωνικής (και όχι μόνο ιδιωτικής) αξίας, της αναγνώρισης και διαρκούς επιδίωξης νέων ευκαιριών που εξυπηρετούν αυτήν την αποστολή, της εμπλοκής σε μια διαδικασία συνεχούς καινοτομίας, προσαρμογής και μάθησης, της θαρραλέας δράσης που δεν περιορίζεται από τους υφιστάμενους πόρους και της επίδειξης υψηλού αισθήματος λογοδοσίας στη κοινότητα που εξυπηρετείται και σε σχέση με τα παραγόμενα αποτελέσματα. (A Nicholls, 2006)

Αργότερα, στα μεταπολεμικά χρόνια, η πολιτική εξέλιξη οδήγησε στην ανάπτυξη των αλληλεπιδράσεων του κράτους με τα συνδικάτα. Ως αποτέλεσμα, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις - και οι ενώσεις γενικότερα - απέκτησαν εξέχουσα θέση, μια τάση που εκδηλώθηκε με αύξηση του αριθμού των μελών, τα οποία και παρέμειναν υψηλά καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπολεμικών δεκαετιών.

Κεφάλαιο 2

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Παρά τον κεντρικό ρόλο της δράσης των ομάδων συμφερόντων σε διάφορους τομείς της πολιτικής, της οικονομίας και της κοινωνίας γενικότερα, δεν υπάρχει μεγάλος αριθμός μελετών γι' αυτές, κυρίως σε πιο πρόσφατη περίοδο τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Υπάρχει ελλιπής πληροφόρηση όσον αφορά στην εσωτερική τους λειτουργία, στην ηγεσία τους, στην διοικητική τους ιεραρχία, στα μέλη τους, ακόμα και στις πολιτικές στρατηγικές που ακολουθούν. Ακόμα πιο δύσκολη παρουσιάζεται η μέτρηση της επιρροής των ομάδων συμφερόντων.

Επειδή λοιπόν είναι αδύνατη η βιβλιογραφική ανασκόπηση για την δράση, τη λειτουργία, τα χαρακτηριστικά και τις επιπτώσεις – αποτελέσματα της δράσης των ομάδων συμφερόντων ολοκληρωμένα, και όχι αποσπασματικά (διερεύνηση μεμονωμένων θεμάτων όπως παραδείγματος χάριν, οι στρατηγικές δράσεις των ομάδων συμφερόντων (Binderkrantz A., 2005) (Beyers, 2008) (Binderkrantz & Krøyer, 2012) (Dur & Mateo, 2013)), τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε ευρωπαϊκό, θα ακολουθήσει μια μικρή βιβλιογραφική ανασκόπηση της δράσης των ομάδων συμφερόντων βασισμένη σε πραγματικά στοιχεία και ενδελεχή διερεύνηση του θέματος.

- Η (Mahoney, 2007) παρουσιάζει ένα τρόπο μέτρησης της επιτυχίας της δράσης ενός lobby βασιζόμενη στους εξής παράγοντες

- η θεσμική δομή του πολιτικού συστήματος εντός του οποίου λειτουργούν οι υποστηρικτές
- τα χαρακτηριστικά του εκάστοτε σκοπού προωθούν/υποστηρίζουν
- τα χαρακτηριστικά της ίδιας της ομάδας συμφερόντων
- η στρατηγική του lobbying της ομάδας συμφερόντων

Χρησιμοποιώντας και κωδικοποιώντας πραγματικά δεδομένα που συλλέχθηκαν από 149 λομπίστες σε Ουάσιγκτον και Βρυξέλλες, οι οποίοι δραστηριοποιούνται σε 47 διαφορετικά θέματα πολιτικής, η Mahoney διεξήγε μια εμπειρική ανάλυση με εξαρτημένη μεταβλητή την επιτυχία του λόμπι των συνεντευξιαζόμενων. Αφού πραγματοποίησε την ανάλυση των δεδομένων, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο παράγοντας που φέρει το μεγαλύτερο βάρος στην επιτυχία επιρροής ενός λόμπι, είναι το πλαίσιο του εκάστοτε θέματος που υποστηρίζει/προωθεί, ενώ δευτερεύουσα βαρύτητα έχουν τα χαρακτηριστικά της ομάδας συμφερόντων. Τρίτη έρχεται η θεσμική δομή του πολιτικού συστήματος μέσα στο οποίο ενεργεί το λόμπι. Μάλιστα η Mahoney υποστηρίζει ότι οι άμεσες εκλογές σε συνδυασμό με την ιδιωτική χρηματοδότηση των πολιτικών εκστρατειών, οδηγούν σε καθολική υπερένταση των επιχειρηματικών συμφερόντων των πιο πλούσιων ενώ

ελλείπει αυτών των θεσμικών χαρακτηριστικών οδηγούμαστε σε πιο ισορροπημένους πολιτικούς συμβιβασμούς με περισσότερους λομπίστες να πετυχαίνουν μέρος των στόχων τους.

- Ο (Eliakim, 2014) στο άρθρο του στην γαλλική εφημερίδα Capital, προσπάθησε να προσδιορίσει ποσοτικά το ετήσιο κόστος των οικονομικών παροχών και επιδοτήσεων των προστατευόμενων επαγγελματιών από την Γαλλική κυβέρνηση, σε κάθε γαλλικό νοικοκυριό. Μέσα στις ευνοϊκές διατάξεις συμπεριλαμβάνονται: **πριμοδοτήσεις μισθών** που φτάνουν έως και το 53% (αξιοματικοί στα γαλλικά υπερπόντια εδάφη), **οικονομική ενίσχυση των συντάξεων, μικρότερο ωράριο εργασίας, ετήσιες επιδοτήσεις παραγωγών** (παραγωγοί σίτου), **φόρο-απαλλαγές** (απαλλαγή από τον φόρο περιουσίας για τους κατόχους έργων τέχνης ανεξαρτήτως της αξίας τους), **φόρο-ελαφρύνσεις** (χαμηλότεροι συντελεστές φορολογίας για αγαθά και υπηρεσίες στους κατοίκους της Κορσικής, δημοσιογράφοι, διαιτητές), **αυξήσεις μισθών, μεγαλύτερες συντάξεις** (οι υπάλληλοι της Τράπεζας της Γαλλίας λαμβάνουν σύνταξη μεγαλύτερη κατά 730€ από τους υπόλοιπους δημόσιους υπαλλήλους) **χαμηλό όριο ηλικίας συνταξιοδότησης, δωρεάν παροχές** (δωρεάν εισιτήρια μετακίνησης και ταξιδιού στους εργαζόμενους των Σιδηροδρόμων), **οικογενειακά επιδόματα** (ηλεκτρολόγοι και εργαζόμενοι στον τομέα παροχής φυσικού αερίου, υπάλληλοι), **χαμηλότερα ενοίκια** (υπάλληλοι της Τράπεζας της Γαλλίας). Η μέθοδος που χρησιμοποίησε ήταν η διαίρεση του συνόλου των ετήσιων προνομιακών επιχορηγήσεων προς το πλήθος των γαλλικών νοικοκυριών (28.000.000). Πιο συγκεκριμένα, κατέληξε στις παρακάτω πριμοδοτήσεις ανά ομάδα/κλάδο. (Στοιχεία συλλέχθηκαν και από την Γενική Επιθεώρηση Οικονομικών (L' Inspection generale des finances) το Ελεγκτικό Συνέδριο (Cour des comptes))

1. Αξιοματικοί στα γαλλικά υπερπόντια εδάφη: 22€/έτος
2. Ελεγκτές εναέριας κυκλοφορίας: 1,5€/έτος
3. Ασθενοφόρα: 16,5€/έτος
4. Παραγωγοί σιτηρών: 10,5€/έτος
5. Συλλέκτες έργων τέχνης: 0,5€/έτος
6. Εργαζόμενοι σιδηροδρόμων: 110€/έτος
7. Κορσικανοί: 12€/έτος
8. Οικονομικοί & Κοινωνικοί Σύμβουλοι: 2,5€/έτος
9. Διπλωμάτες: 1,5€/έτος (πολυάριθμο διπλωματικό δίκτυο)
10. Ηλεκτρολόγοι και πάροχοι φυσικού αερίου: 140€/έτος
11. Συλλέκτες σκουπιδιών της Μασσαλίας: 292€/έτος
12. Υπάλληλοι της Τράπεζας της Γαλλίας: 12€/έτος
13. Τοπικοί εκλεγμένοι αξιωματούχοι: 10,5€/έτος
14. Πρώην Προέδροι της Δημοκρατίας και πρώην υπουργοί: 0,20€/έτος
15. Δημόσιοι Υπάλληλοι: 248€/έτος
16. Χωροφύλακες: 21€/έτος
17. Δικαστικοί επιμελητές: 7€/έτος
18. Εποχιακοί Υπάλληλοι: 12€/έτος

19. Δημοσιογράφοι: 2,5€/έτος
20. Διαιτητές: 0,5€/έτος
21. Στρατιωτικοί: 143€/έτος
22. Ναυτικοί της SNCM (*Société Nationale Maritime Corse Méditerranée*): 2€/έτος
23. Συμβολαιογράφοι: 130€/έτος
24. Βουλευτές: 16€/έτος
25. Συνταξιούχοι της Όπερας των Παρισίων και της Comédie-Francaise: 0,60€/έτος
26. Φαρμακοποιοί: 20€/έτος
27. Προστατευόμενοι της Δημοκρατίας: 5€/έτος
28. Εκπατρισμένους εκπαιδευτικούς: 3€/έτος
29. Ιδιοκτήτες Σχολής Οδηγών: 260€/έτος
30. Υπάλληλοι της RATP (*Régie Autonome des Transports Parisiens*) : 24€/έτος
31. Προσωπικό διεθνών οργανισμών: 2,5€/έτος

- Ο (Mach, 2015) στο βιβλίο του υποστηρίζει ότι στην Ελβετία, ομάδες συμφερόντων άρχισαν να διακρίνονται κατά τα μέσα του 19^{ου} αιώνα με την μορφή μεγάλων οικονομικών ενώσεων, πριν ακόμα δημιουργηθούν πολιτικά κόμματα. Ως ένα ομοσπονδιακό κράτος με λίγους διοικητικούς πόρους, οι ομοσπονδιακές αρχές στηρίχτηκαν πολλές φορές σ' αυτές τις ενώσεις προκειμένου να εξυπηρετήσουν συλλογικά οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα - σε συνεργασία μάλιστα και των δημοσίων αρχών - με αποτέλεσμα ως αντάλλαγμα οι ενώσεις να γνωρίσουν μεγάλη αναγνώριση και στήριξη από τις αρχές με τη μορφή επιχορηγήσεων και πολλές φορές ακόμα και άμεση συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων και στην εφαρμογή ορισμένων δημόσιων πολιτικών. Ο Mach διακρίνει 5 κατηγορίες ομάδων συμφερόντων:

1. Τις ενώσεις εργοδοτών
2. Τις συνδικαλιστικές οργανώσεις
3. Τις επαγγελματικές οργανώσεις
4. Ομάδες δημόσιου συμφέροντος ή ιδανικού σκοπού
5. Κατηγορικές ομάδες που απαρτίζονται από συγκεκριμένα μέλη, με συγκεκριμένη ταυτότητα

και θεωρεί πως όλες οι ομάδες υπόκεινται στην παρακάτω διοικητική δομή:

Εικόνα 1Επίσημη δομή μιας ομάδας συμφερόντων²

Ο Mach επίσης διαπιστώνει, πως οι ομάδες συμφερόντων της Ελβετίας παρεμβαίνουν και στις τρεις αρένες λήψης αποφάσεων, τόσο στην διοικητική που είναι το Ομοσπονδιακό Συμβούλιο, με τη μορφή εξωκοινοβουλευτικής επιτροπής για την προετοιμασία νόμων, στην κοινοβουλευτική, όσο και στην αρένα δημοψηφίσματος προκειμένου να ενισχύσουν οικονομικά τις δαπανηρές εκστρατείες δημοψηφίσματος, ενώ τα πολιτικά κόμματα διατηρούσαν και συνεχίζουν να διατηρούν στενές σχέσεις με τις ομάδες κυρίως για λόγους χρηματοδότησης, πληροφόρησης και εμπειρογνωμοσύνης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την, ουσιαστικά, θεσμοθετημένη συνεργασία (συνεταιρισμός) μεταξύ της διοίκησης του κράτους και των ομάδων συμφερόντων, σε θέματα εφαρμογής δημόσιων πολιτικών, εσωτερικής οργάνωσης ή αυτορρύθμισης ενός συγκεκριμένου οικονομικού τομέα μέχρι το τέλος του 20^{ου} αιώνα. Όλη αυτή η συνεργασία εμφανιζόταν αρκετά ωφέλιμη καθώς οι ομάδες συμφερόντων διευκόλυναν τη συνεργασία και άμβλυναν τις συγκρούσεις μεταξύ εργοδοτών-εργαζομένων, επιχειρήσεων-καταναλωτών, κράτος-εταιριών, ορίζοντας διαδικασίες διαπραγμάτευσης και αποφεύγοντας ανοιχτές συγκρούσεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν και σε μακροχρόνιες νομικές διαδικασίες. Ωστόσο, οι κοινωνικό-οικονομικές αλλαγές που συνέβησαν στο τέλος του 20^{ου} αιώνα έφεραν αμφισβήτηση για την κεντρικότητα της θέσης των ομάδων συμφερόντων όσον αφορά στην οργάνωση της οικονομίας και στην πολιτική σκηνή και εισήγαγαν ένα πιο κατακερματισμένο σύστημα εκπροσώπησης συμφερόντων και μια οικονομία που ρυθμίζεται όλο και περισσότερο από ανταγωνιστικές αγορές και πλαισιώνεται από δημόσιους ρυθμιστικούς οργανισμούς.

² Το διάγραμμα της δομής μιας ομάδας συμφερόντων είναι από το βιβλίο Group d'interet et pouvoir politique(2015) του Andre Mach

Κεφάλαιο 3

3.1 Ομάδες ειδικών συμφερόντων στην Ελλάδα

Οι ομάδες συμφερόντων όπως αναφέρθηκε παραπάνω παίζουν κεντρικό ρόλο σε κάθε κοινωνία και επηρεάζουν κάθε έκφραση της από την οικονομία μέχρι και την άσκηση της εξουσίας. Όπως σε κάθε χώρα έτσι και στην Ελλάδα, η παρουσία και η δράση των ομάδων συμφερόντων είναι αναγνωρισμένες και αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της χάραξης και άσκησης της πολιτικής του τόπου.

Σημειώνεται (Lavdas, 2007) ωστόσο ότι, στο παρελθόν, η ελληνική πολιτική κουλτούρα δεν παρείχε ένα εύφορο έδαφος για θετικά προσκείμενες αντιλήψεις για τις ομάδες συμφερόντων και ενώσεων. Οι ομάδες συμφερόντων έχουν ιστορικά θεωρηθεί ιδιαιτερότητες και, υπό το πρίσμα αυτής της άποψης, είναι σε μεγάλο βαθμό αποδιοργανωτικοί παράγοντες.

Η ανάπτυξη μιας πιο θετικής προσέγγισης ήταν μια αργή διαδικασία. Δεν αφορούσε μόνο την υιοθέτηση περισσότερο «εξευρωπαϊσμένων» απόψεων, αλλά και διάφορους τρόπους εσωτερικής πολιτικοποίησης. Στη δεκαετία του 1980, καθώς οι ευρύτεροι τομείς της ελληνικής κοινωνίας έγιναν εκ νέου πολιτικοποιημένοι κατά τα πρώτα χρόνια της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ³, οι περισσότεροι άνθρωποι τραβήχτηκαν σε ενεργούς ρόλους μέσα στο πολιτικό σύστημα. Με την ανοιχτά εχθρική αντίληψη για συγκεκριμένες μορφές ομάδων συμφερόντων, η γνωσιακή επίδραση της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας στους πολίτες και στους ειδήμονες έχει έρθει σε πλήρη κύκλο.

Η αποτελεσματικότητα της δράσης-παρέμβασής τους εξαρτάται από διάφορα χαρακτηριστικά και από την πραγματική θέση που κατέχουν στην δομή της εξουσίας. Το κράτος επιλέγει να συνδιαλέγεται με τις ομάδες συμφερόντων, με σκοπό κυρίως να ενισχύσει την ισχύ των κρατικών οργάνων, ενσωματώνοντάς τες στη δράση του, αλλά και να τις έχει όσο το δυνατόν περισσότερες υπό έλεγχο.

Αυτό επιτυγχάνεται με δύο τρόπους, είτε εντάσσοντάς τες άτυπα στην διαδικασία διαμόρφωσης και λήψης αποφάσεων, είτε θεσμοθετώντας την παρουσία τους. Αυτή η συνδιαλλαγή των ομάδων με το κράτος είναι εξίσου ωφέλιμη και για τις δύο πλευρές, καθώς οι μεν επιτυγχάνουν τη νομιμοποίησή τους και αποσπούν οικονομικά οφέλη, και οι δε είναι σε θέση να επιλέγουν τους “συνεργάτες” του.

Και ενώ η ανάδειξη των ομάδων συμφερόντων προκαλεί αρκετές θετικές επιρροές στην κοινωνία, όπως δίνοντας τη δυνατότητα στο κοινό να έχει φωνή σε θέματα διακυβέρνησης, η Ελλάδα φαίνεται να κατακλύζεται από πολυάριθμα οργανωμένα συμφέροντα και συντεχνίες σε πολλά κομμάτια λειτουργίας του κράτους.

Την τελευταία δεκαετία η Ελλάδα βιώνει ισχυρή οικονομική παρακμή οδηγώντας την κοινωνική ζωή σε τελμάτωση. Η ισχυρή παρουσία ομάδων συμφερόντων έχει

³ Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα

καταστήσει την κοινωνία ανελαστική, άκαμπτη και ανίκανη να κάνει τις απαραίτητες προσαρμογές για να ανταπεξέλθει στα νέα δεδομένα. Οι (Ζοπουνίδης & Ατσαλάκης, 2013) επισημαίνουν ότι η παρασκηνακή τους συμμετοχή στην εξουσία, τους δίνει το δικαίωμα να ορίζουν τον τρόπο με τον οποίο διανέμονται οι κρατικές επιδοτήσεις, οι επιχορηγήσεις, τα αναπτυξιακά προγράμματα, οι κρατικές δαπάνες κλπ., αλλά και την επιβολή νέων διαδικασιών που τους εξασφαλίζουν επιπλέον έσοδα, ακόμα και σήμερα μετά από χρόνια ύφεση.

Ο (Μοσχονάς, 2011) επισημαίνει στο άρθρο του ότι η κρίση του 2008-2009 ήταν το αποτέλεσμα της αποτυχίας της αυτορρυθμιζόμενης αγοράς. Οι χώρες με φιλελεύθερο οικονομικό μοντέλο (ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία) ή οι χώρες των οποίων ο χρηματοπιστωτικός τομέας είχε προχωρήσει περισσότερο στη λογική της φιλελευθεροποίησης (Ισλανδία, Ισπανία) αποδείχθηκαν ακραία ευάλωτες. Αντιθέτως, οι λεγόμενες οικονομίες κοινωνικής αγοράς (Σκανδιναβία, Γερμανία, Αυστρία), στις οποίες τα συνδικάτα έχουν έναν κεντρικό ρόλο, επέδειξαν αξιοσημείωτη ανθεκτικότητα.

Η παρέμβαση συντεχνιακών συμφερόντων στο κυβερνητικό έργο αλλά και η ανοχή πολλών εκ της πολιτικής ηγεσίας, εμποδίζουν τη λήψη αναγκαίων παρεμβατικών μέτρων και ολοκληρωτικών μεταρρυθμίσεων που θα έρχονταν σε σύγκρουση με παγιωμένα συμφέροντα.

Μακροχρόνια παθογένεια αποτελεί το σύνολο των ισόβια επαγγελματιών συνδικαλιστών στο δημόσιο, οι οποίοι συν-διοικούν τις δημόσιες επιχειρήσεις, αφού εκ του νόμου συμμετέχουν στα διοικητικά συμβούλια, εξυπηρετώντας προσωπικά και κομματικά συμφέροντα.

Ένα εξίσου χαρακτηριστικό παράδειγμα ισχυρού λόμπι στην Ελλάδα ήταν και είναι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. Πριν ξεκινήσει η περίοδος της οικονομικής ύφεσης στην Ελλάδα οι τράπεζες χορηγούσαν με εξαιρετική ευκολία δάνεια χωρίς επαρκείς εγγυήσεις σε πολίτες και επιχειρήσεις (π.χ. διαπλοκή με συγκεκριμένους επιχειρηματικούς κλάδους για τα δάνεια σε ΜΜΕ) καθώς και ενθάρρυναν τη χρήση πιστωτικών καρτών (νοικοκυριά), χωρίς ιδιαίτερα αυστηρή θεσμοθετημένη εποπτεία και αποτρέποντας την λήψη αυστηρότερων νόμων στην χορήγηση δανείων. Ωστόσο, όταν ξεκίνησε να διαφαίνεται η κρίση, οι τράπεζες έγιναν από μόνες τους πιο αυστηρές σε θέματα δανεισμού και αποπληρωμής αυτού.

Εξίσου χαρακτηριστικό παράδειγμα ευνοϊκής μεταχείρισης των τραπεζών και έντονης διασύνδεσης του πολιτικού συστήματος με τις τράπεζες, είναι ότι ενώ πραγματοποιήθηκαν συνεχείς ανακεφαλαιοποιήσεις των τραπεζών δεν συνοδεύτηκαν και από την συνηθισμένη διεθνή πρακτική περί αλλαγών και στις διοικήσεις τους, προς χάριν διαφάνειας στη λειτουργία τους και ενίσχυση της εταιρικής διακυβέρνησης. Σημαντική είναι και η επισήμανση του θέματος και από το (International Monetary Fund, 2015) στην Επικαιροποιημένη Ανάλυση

Βιωσιμότητας «..απουσία μιας ριζοσπαστικής λύσης στα ζητήματα διακυβέρνησης που βρίσκονται στη ρίζα των προβλημάτων του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.»

Βασιζόμενοι στις διαπιστώσεις του (Olson, 2007) είναι αρκετά εύκολο να αναγνωριστούν οι συνέπειες τις δράσης των ομάδων ειδικών συμφερόντων στην περίπτωση της Ελλάδας.

Ενώ λοιπόν η χώρα μαστίζεται από ανεργία και οικονομική ανέχεια, πολλές τιμές παραμένουν αμετάβλητες σε υψηλά επίπεδα ή μειώνονται με πολύ αργό ρυθμό εξ' αιτίας ομάδων συμφερόντων που δεν επιτρέπουν τη μεταβολή των τιμών. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η τιμή καυσίμων. Οι τιμές των καυσίμων στη χώρα μας κυμαίνονται στα ίδια υψηλά επίπεδα με αυτά αναπτυγμένων οικονομικά χωρών, όπως η Σουηδία, κατά κύριο λόγο διότι η κυβέρνηση καθυστερεί την εφαρμογή ψηφισμένων νόμων για τον έλεγχο της αγοράς καυσίμων και την πάταξη του λαθρεμπορίου καυσίμων. Εν αντιθέσει η πλειοψηφία των μισθών των εργαζομένων μειώνονται δραματικά, γεγονός που οδηγεί στην όλο και συρρίκνωση της αγοραστικής τους δυνατότητας.

Εάν είχε την ικανότητα το κράτος να αυτορυθμίζεται και να εξισορροπεί τις ανισότητες όταν αυτές προκύπτουν, η κατάσταση της χώρας θα ήταν εντελώς διαφορετική. Αν σε περίπτωση μείωσης της συνολικής ζήτησης, ήταν δυνατό άμεσα να μειωθούν κατά την ίδια αναλογία οι τιμές και μισθοί, τότε οι καταναλωτές θα εξακολουθούσαν να αγοράζαν τις ίδιες ποσότητες αγαθών, οπότε τα εργοστάσια και οι βιομηχανίες θα εξακολουθούσαν να παράγουν τις ίδιες ποσότητες αγαθών, με αποτέλεσμα να χρειάζονταν τον ίδιο αριθμό εργαζομένων. Άρα δεν θα χρειαζόταν να γίνουν απολύσεις και δεν θα αυξανόταν η ακούσια ανεργία. Η συμπαιγνιακή δράση όμως ορισμένων εργαζομένων καθώς και οργανωμένα καρτέλ εμποδίζουν την άμεση προσαρμογή των τιμών και μισθών.

Ένα ακόμα μεγάλο πλήγμα των ομάδων συμφερόντων, αποτελεί η συνεχώς μεταβαλλόμενη και ιδιαίτερα υψηλή φορολογία. Ένα κράτος που δεν απολαμβάνει σταθερή φορολόγηση και μαστίζεται από ύπερφορολόγηση όπως η Ελλάδα, δεν αποτελεί πόλο έλξης για νέες επενδύσεις (εμπόδιση οικονομικής ανάπτυξης της χώρας), καθώς είναι δύσκολος έως και αδύνατος ο υπολογισμός της απόσβεσης μιας επένδυσης και πολύ δαπανηρή η ίδια η επένδυση.

Το παραπάνω σε συνδυασμό με την τρομερή γραφειοκρατία που πλήττει την Ελλάδα, δεν απωθεί μόνο νέες επενδύσεις αλλά αναγκάζει και ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις να μεταφέρουν την έδρα τους και τις εγκαταστάσεις τους σε άλλα γειτονικά κράτη που απολαμβάνουν πολύ χαμηλότερη φορολόγηση, με αποτέλεσμα όχι μόνο τη μη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αλλά και την απώλεια ήδη υπάρχοντων (αύξηση ανεργίας, μείωση δημοσίων εσόδων, μείωση ρευστότητας του χρηματοοικονομικού συστήματος). Όπως ανέφερε και ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος (Στουρνάρας, 2017) στην ομιλία του στην

Ελληνοαμερικανική Ένωση «Επίσης είναι αξιοσημείωτο ότι, σύμφωνα με την Έκθεση Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας του *World Economic Forum*, στους δείκτες που σχετίζονται με την αποτελεσματική λειτουργία των θεσμών, η Ελλάδα το 2016 παρουσιάζει στασιμότητα ή/και επιδείνωση, λαμβάνοντας την τελευταία θέση στην κατάταξη (87η). Σοβαρά εμπόδια για την επιχειρηματικότητα θεωρούνται, σύμφωνα με την Έκθεση αυτή, η αναποτελεσματική γραφειοκρατία, οι υψηλοί, σχετικά με το κατά κεφαλήν εισόδημα της χώρας, φορολογικοί συντελεστές, η καθυστέρηση στην απονομή δικαιοσύνης και το αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον. ». Η εφαρμογή νέων τεχνολογιών στον δημόσιο τομέα μπορεί να μειώσει δραστικά την γραφειοκρατία και να βελτιώσει σημαντικά το επίπεδο υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Ένας ακόμη λόγος απώθησης των νέων επενδύσεων από την Ελλάδα είναι η τεράστια καθυστέρηση εκδίκασης των νομικών υποθέσεων. Δυστυχώς η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στις 26 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τον μεγαλύτερο αριθμό εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων⁴ (288229 υποθέσεις από τις οποίες 245795 εκκρεμούν στα Πρωτοδικεία & 42434 στα Εφετεία – 58082 εκκρεμής φορολογικές υποθέσεις) με μέσο όρο εκδίκασης υποθέσεων τα εφτά έτη.

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό παράδειγμα παρακώλυσης του κυβερνητικού έργου στην Ελλάδα από την δράση των ομάδων συμφερόντων, αποτελεί η καθυστέρηση αποκρατικοποιήσεων. Η αντίδραση των ομάδων συμφερόντων καθώς και η συμμόρφωση των υπουργών στις συνδικαλιστικές απαιτήσεις έχει ως αποτέλεσμα να καθυστερούν οι επενδύσεις σε υποδομές και υπηρεσίες και να υπονομεύεται το ενδιαφέρον των δυνητικών επενδυτών για μελλοντικά αναπτυξιακά έργα. Η έναρξη της επένδυσης στην πρώτην έκταση του αεροδρομίου του Ελληνικού έχει καθυστερήσει γύρω στα πέντε χρόνια λόγω συνεχόμενων κωλυμάτων. Τέσσερα χρόνια χρειάστηκε επίσης η παραχώρηση των 14 περιφερειακών αεροδρομίων στην Fraport Greece, ενώ παραπάνω από τέσσερα χρόνια χρειάστηκε η παραχώρηση του 51% του μετοχικού κεφαλαίου του ΟΛΠ στην Cosco.

Η ανάλωση χρήσιμων πόρων και χρόνου σε παρασκηνακές διεργασίες και όχι στην εκπαίδευση, στην έρευνα, στην καινοτομία και στην εργατικότητα, έχει απομακρύνει την κατεύθυνση της χώρας από τον δρόμο της ανάπτυξης και της προόδου, παραμένοντας προσκολλημένη στο στρεβλό μοντέλο της ενίσχυσης της οικονομίας μέσω του εξωτερικού δανεισμού.

⁴ Ομιλία της προέδρου της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών (ΕΔΔ), Ειρήνη Γιανναδάκη, στα μέλη της Ένωσης στις 11/02/2017.

3.1.1 Θετικές επιπτώσεις της δράσης των ομάδων ειδικών συμφερόντων σε ένα κράτος

Οι υποστηρικτές των ομάδων συμφερόντων θεωρούν πως η παρουσία και η δράση τους μπορεί να επιφέρει σημαντικά οφέλη για το σύνολο μιας κοινωνίας όπως:

1. Προωθούν την δημοκρατία και ελέγχουν τις διαδικασίες

Μια βασική πτυχή της δημοκρατίας είναι ότι οι πολίτες θα πρέπει να ελέγχουν την κυβέρνηση. Ωστόσο, αυτό είναι δύσκολο στην πράξη, όταν το μόνο που μπορούν να κάνουν οι πολίτες είναι να ψηφίζουν κάθε 4 χρόνια ή λιγότερο. Οι ομάδες συμφερόντων συμβάλλουν στην υγιή δημοκρατία καλύπτοντας αυτό το κενό αφού συνδιαλέγονται με μέλη της κυβέρνησης κάθε μέρα. Το γεγονός αυτό βοηθά όχι μόνο τους κυβερνητικούς αξιωματούχους να ενημερώνονται για τις ανάγκες και τα αιτήματα των πολιτών κάθε μέρα και όχι μόνο κατά την προεκλογική περίοδο, αλλά και οι διαδικασίες διαμόρφωσης και λήψης αποφάσεων να στηρίζονται στην πολυφωνία και τη διαφάνεια. Επίσης οι ομάδες συμφερόντων δίνουν στους ανθρώπους την ελευθερία και το βήμα να εκφράσουν τις απόψεις και τις προτάσεις τους, και να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους, ιδίως σε εκείνους που ανήκουν σε μειοψηφίες.

2. Έχουν την δύναμη να παρακινούν μεγάλο αριθμό ατόμων

Οι ομάδες συμφερόντων μπορούν να επικοινωνήσουν με και να παρακινήσουν μεγάλο αριθμό ατόμων, όταν υπάρχει ανάγκη να μαζικής συσπείρωσης πάνω σε έναν κοινό σκοπό, προσφέροντάς του έτσι περισσότερο κύρος και μια πιο δυνατή “φωνή”.

3. Βοηθούν στην πληροφόρηση και ενεργοποίηση των πολιτών

Οι πολίτες που γίνονται μέλη ομάδων έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση σε πληροφόρηση, ενημερώνονται καλύτερα και εμπλέκονται πιο ενεργά σε θέματα δημόσιου ενδιαφέροντος.

4. Έχουν πρόσβαση σε πηγές πληροφοριών, σε τεχνογνωσία και εμπειρογνωμοσύνη

Τα μέλη των ομάδων αυτών είναι συνήθως καλά πληροφορημένοι σχετικά με ορισμένα θέματα που σχετίζονται με τις διεκδικήσεις τους, και έτσι είναι σε θέση να παρέχουν αποτελεσματικές λύσεις σε ζητήματα/προβλήματα που έχουν μεγάλο αντίκτυπο.

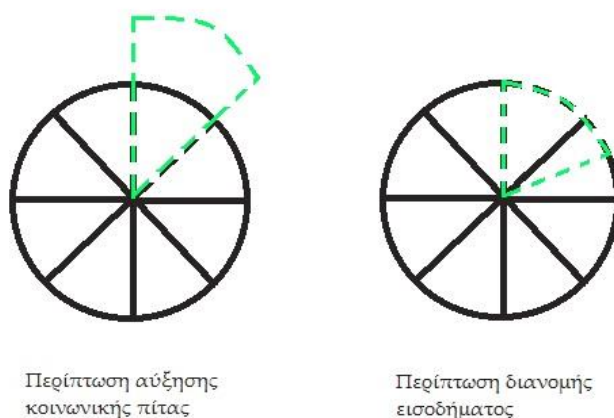
3.1.2 Αρνητικές επιπτώσεις της δράσης των ομάδων συμφερόντων σε ένα κράτος

Ο οικονομολόγος Mancur Olson στο βιβλίο του «Η άνοδος και η παρακμή των εθνών» (Olson, 2007), αναπτύσσει μια οικονομική θεωρία στην οποία οι ομάδες ειδικών συμφερόντων χαρακτηρίζονται ως επιβραδυντές της γενικότερης ανάπτυξης ενός κράτους και πολλές φορές η συσσώρευση της δράσης τους μπορεί να οδηγήσει και στην παρακμή αυτού. Πιο αναλυτικά, ο Mancur Olson παραθέτει ένα σύνολο σοβαρών επιπτώσεων που δημιουργεί η δράση των ομάδων ειδικών συμφερόντων εις βάρος του δηmosίου συμφέροντος και της κοινωνίας μιας χώρας. Οι επιπτώσεις αυτές είναι οι εξής:

1. Οι οργανώσεις ειδικών συμφερόντων κάθε άλλο παρά βοηθούν στην δημοκρατική και ισότιμη εκπροσώπηση όλων των συμφερόντων καθώς δεν έχουν όλα τα άτομα με κοινές ανάγκες και αιτήματα, τη δυνατότητα να οργανωθούν σε ομάδες και εν συνεχεία να εκπροσωπηθούν στον δημόσιο διάλογο, να προωθήσουν τις θέσεις τους και να αποσπάσουν οφέλη. Κοινωνικές ομάδες όπως οι άνεργοι ή οι φτωχοί, είναι δύσκολο να οργανωθούν είτε λόγω του πολύ μεγάλου αριθμού των ατόμων που εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία πληθυσμού, είτε λόγω της έλλειψης επιλεκτικών κινήτρων που θα τους παρακινήσουν να συμμετάσχουν σε μια προσπάθεια συλλογικής δράσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οι ομάδες ιδιωτικών συμφερόντων να δημιουργούν μονοπωλιακές σχέσεις με τα κρατικά όργανα χάραξης και εκτέλεσης πολιτικής, απολαμβάνοντας οικονομικά οφέλη για τα μέλη τους (όπως επιχορηγήσεις, χρηματοδοτήσεις κα.), προστατευτικές νομοθετικές ρυθμίσεις, καθώς και τροποποίηση των ήδη υπάρχοντων νομοθεσιών που αντιτίθενται στα συμφέροντά τους, εις βάρος άλλων πολυπληθών στρωμάτων της κοινωνίας.
2. Οι ομάδες με συνεχώς εξασφαλισμένα επιλεκτικά κίνητρα, που υπάρχουν και δρουν σε κοινωνίες στις οποίες δεν συντελούνται κοινωνικοπολιτικές αλλαγές ή στις οποίες δεν περιορίζεται θεσμικά ή συνταγματικά η συλλογική δράση, τείνουν να επιβιώνουν για μεγάλο διάστημα, οδηγώντας στην έντονη συσσώρευση συμπαιγνιών και οργανώσεων συλλογικής δράσης με την πάροδο του χρόνου. Σε χώρες οι οποίες υπέφεραν ή και καταστράφηκαν από πολέμους, ολοκληρωτικά καθεστώτα ή ξένη κατοχή, οι διανεμητικές συσπειρώσεις καταργήθηκαν ή αποδυναμώθηκαν, με αποτέλεσμα η ανάκαμψη τους να γίνει με ταχύτατους ρυθμούς όπως στην περίπτωση της Γερμανίας και της Ιαπωνίας μετά την ήττα τους στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.
3. Οι «μικρές» ομάδες έχουν συνήθως τη δυνατότητα να οργανώνονται με μικρότερη χρονική καθυστέρηση σε σχέση με τις «μεγάλες», και τα μέλη τους έχουν μεγαλύτερη κατά κεφαλήν ισχύ οργάνωσης. Αυτή η δυσαναλογία φθίνει αλλά δεν εξαφανίζεται με την πάροδο του χρόνου σε κοινωνίες που

απολαμβάνουν σταθερότητα για μεγάλα χρονικά διαστήματα, σε σχέση με άλλες που έχουν βιώσει μόνο μικρές περιόδους σταθερότητας.

4. Οι ομάδες συμφερόντων προσανατολίζονται στην απόσπαση μεγαλύτερου μεριδίου της κοινωνικής πίτας προς όφελος των μελών τους, μειώνοντας το κατά κεφαλήν εισόδημα, και μειώνοντας το επίπεδο αποδοτικότητας της κοινωνίας στην οποία δρουν, καθώς τα κίνητρα για παραγωγή επιπρόσθετης εκροής (αύξηση της κοινωνικής πίτας) – έστω και αν είναι προς όφελος της κοινωνίας- είναι μηδαμινά ή και μη υπαρκτά.

Εικόνα 2 Απεικόνιση τρόπων απόκτησης μεγαλύτερου μεριδίου της κοινωνικής παραγωγής

Οι παρασκηνιακές στρατηγικές των ομάδων συμφερόντων, προκειμένου να πετύχουν αυτή την άνιση κατανομή του αθροιστικού εισοδήματος ποικίλουν, από νομοθεσίες περί αύξησης συγκεκριμένων τιμών ή αύξηση φορολόγησης του εισοδήματος χαμηλότερων κλιμάκων, μέχρι σύμπραξη κοινοπραξιών (καρτέλ) προκειμένου να επηρεάσουν το μέγεθος της παραγωγής και άρα να πετύχουν τον έλεγχο των τιμών. Αυτές οι διανεμητικές ενέργειες προκαλούν κοινωνικές διενέξεις, γεγονός που διχάζει την πολιτική ζωή και δυσχεραίνει το κυβερνητικό έργο.

5. Οι συσσωματικές οργανώσεις⁵ επειδή συσσωματώνουν ένα τμήμα μεγαλύτερου εύρους της κοινωνίας, έχουν πολύ διαφορετικά κίνητρα από τις ομάδες συμφερόντων που εκπροσωπούν ένα περιορισμένο τμήμα, ώστε να επιθυμούν να καθιστούν την κοινωνία στην οποία δρουν πιο ευημερούσα, και να αναδιανέμουν το εισόδημα στα μέλη τους με όσο το δυνατόν λιγότερο υπερβάλλον βάρος, παύοντας μάλιστα την αναδιανομή όταν αυτή είναι αναλογικά λιγότερο σημαντική σε σχέση με το κοινωνικό της κόστος.

² Στο τέλος της Διπλωματικής παρατίθεται **Ειδικό Παράρτημα χρήσιμων ορισμών**

6. Οι διανεμητικές συσπειρώσεις – οργανώσεις ειδικών συμφερόντων και συμπαιγνίες που διανέμουν τα κέρδη από την άνιση κατανομή του αθροιστικού εισοδήματος στα μέλη τους, εις βάρος της κοινωνίας - λαμβάνουν αποφάσεις πιο αργά σε σχέση με τα άτομα και τις επιχειρήσεις από τις οποίες αποτελούνται, καθώς για να λάβουν αποφάσεις είναι απαραίτητη η χρήση συναινετικής διαπραγμάτευσης⁶ ή χρήση καταστατικών διαδικασιών ή χρήση και των δυο. Ο συνδυασμός αυτής της καθυστέρησης στην λήψη των αποφάσεων και των πολλαπλών αποφάσεων που πρέπει να παρθούν καθημερινά, οδηγεί τις συσπειρώσεις να έχουν υπερφορτωμένες ημερήσιες διατάξεις και υπερφορτωμένα τραπέζια διαπραγμάτευσης. Αυτό με τη σειρά του οδηγεί σε περεταίρω καθυστέρηση των αποφάσεων. Η απόφασή τους πιο συχνά, στρέφεται προς τη ρύθμιση των τιμών ή των μισθών, παρά προς τη ρύθμιση της ποσότητας παραγωγής, καθώς είναι πιο εύκολο να επιτευχθεί συμφωνία από όλα τα μέλη.
7. Οι διανεμητικές συσπειρώσεις παρεμβαίνουν στην ικανότητα μιας οικονομίας να προσαρμόζεται στις αλλαγές, να παράγει νέες καινοτομίες, ή να τις υιοθετεί, με αποτέλεσμα να μειώνουν τον ρυθμό οικονομικής μεγέθυνσης. Η καθυστέρηση στην λήψη αποφάσεων, και οι υπερφορτωμένες ημερήσιες διατάξεις των συσπειρώσεων συμβάλλουν σημαντικά στην καθυστέρηση σημαντικών αλλαγών όπως η εισαγωγή μιας νέας τεχνολογίας, διοχετεύοντας επενδυτικούς πόρους σε παλαιές τεχνολογίες που μειώνουν την ανταγωνιστικότητα της εθνικής οικονομίας. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο δικαστικός κλάδος καθώς υπάρχει τρομερή καθυστέρηση στην εκδίκαση αποφάσεων στην Ελλάδα (συνήθως χρειάζονται 6-7 χρόνια για να τελεσιδικήσουν) και επίσης είναι ο μόνος κλάδος που δεν χρησιμοποιεί τη μηχανοργάνωση προκειμένου να διευκολυνθεί η λειτουργία τους. Η Ελλάδα επίσης μπορεί να υιοθετήσει έτοιμη τεχνολογία από τα τεχνολογικά προηγμένα κράτη, και να την εφαρμόσει άμεσα τόσο στην παραγωγή, την εκπαίδευση όσο και στη δημόσια διοίκηση προκειμένου να επιταχυνθούν οι ρυθμοί ανάπτυξης και προόδου. Ακόμα, ένας άλλος τρόπος επιβράδυνσης της οικονομικής μεγέθυνσης που χρησιμοποιούν οι ομάδες ειδικών συμφερόντων, είναι η παρέμβαση στον ρυθμό με τον οποίο ανακατανέμονται οι πόροι από τον ένα κλάδο ή δραστηριότητα σε άλλο, σε ανταπόκριση με νέες συνθήκες ή τεχνολογίες. Ένας τρόπος είναι όταν ισχυρές ομάδες ειδικών συμφερόντων που υπερασπίζονται τα συμφέροντα επιχειρήσεων που ανήκουν σε έναν κλάδο που φθίνει, προχωρούν σε παρασκηνιακές συνεννοήσεις με κυβερνητικά όργανα, προκειμένου να εξασφαλίσουν την στήριξή τους, καθυστερώντας ή αποτρέποντας έτσι εντελώς τη μεταφορά πόρων σε άλλους τομείς που είναι

⁶ Ο όρος «συναινετική διαπραγμάτευση» είναι μια έκφραση που περιγράφει πως τα μέλη πρέπει να διαπραγματευτούν, προκειμένου να συμφωνήσουν σε μια κοινή πορεία δράσης και το μοίρασμα του κόστους της δράσης αυτής.

πιο παραγωγικοί και που πιθανόν θα δημιουργούσαν και νέες θέσεις απασχόλησης. Υπάρχουν ωστόσο, και άλλοι τρόποι επιβράδυνσης της ανακατανομής πόρων, που δεν είναι τόσο προφανείς.

8. Αν ένα λόμπι ή μια κοινοπραξία δεχτούν περισσότερα μέλη από όσα είναι απαραίτητα για την επιτυχή δράση τους, θα πρέπει να διαμοιράσουν το σύνολο των κερδών σε περισσότερα μέλη, μειώνοντας το ανά μονάδα όφελος. Για το λόγο αυτό όταν οι διανεμητικές συσπειρώσεις γίνουν αρκετά μεγάλες τείνουν να γίνονται αποκλειστικές στην είσοδο νέων μελών, προσπαθώντας να περιορίσουν την ποικιλομορφία εισοδημάτων και αξιών των μελών τους. Σε πολλές χώρες οι επαγγελματικές οργανώσεις που εκπροσωπούν τους ιατρούς ή δικηγόρους εργάζονται προς την κατεύθυνση περιορισμού της εισόδου στο επάγγελμα και αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα επίπεδα των αμοιβών τους να παραμένουν αρκετά υψηλά.
9. Η συσσώρευση διανεμητικών συσπειρώσεων αυξάνει την πολυπλοκότητα της ρύθμισης, τον ρόλο της κυβέρνησης και την πολυπλοκότητα των αντιλήψεων, και αλλάζει την κατεύθυνση της κοινωνικής εξέλιξης.

3.2 Ομάδες ειδικών συμφερόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Στα σύγχρονα Συντάγματα των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και στις Συνθήκες που διέπουν την Ευρωπαϊκή Ένωση, πάνω στις οποίες βασίζονται όλες οι ενέργειές της, παρατηρείται η κατοχύρωση των ομάδων συμφερόντων, είτε υπο τον όρο «κοινωνία των πολιτών», είτε υπο τον όρο «κοινωνικοί εταίροι» (Τριανταφύλλου, 2007). Όπως είναι γνωστό ωστόσο, υπάρχουν και πολυάριθμες ιδιωτικές-επιχειρηματικές ομάδες συμφερόντων, με τους αντίστοιχους εκπροσώπους τους, με στόχο την διαβούλευση με τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς -οι οποίοι έχουν αρμοδιότητες χάραξης πολιτικής- προκειμένου να εμπλακούν στην διαμόρφωση πολιτικών προς όφελός τους. Κατά ορισμένες εκτιμήσεις, οι ομάδες αυτές ανέρχονται σε περίπου 11000, δηλαδή χιλιάδες λομπίστες εργάζονται πυρετωδώς στις Βρυξέλλες, με κύριο μέλημα τον επηρεασμό της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, μερικοί εκ των οποίων διαθέτουν μάλιστα και μόνιμο γραφείο εκεί, κάτι που καθιστά το lobbying εξαιρετικά δαπανηρό. Κατά κύριο λόγο οι οργανισμοί που μπορούν να επωφεληθούν από το lobbying σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι μεγάλοι επιχειρηματικοί όμιλοι, διεθνείς και ισχυροί οργανισμοί, συνομοσπονδίες βιομηχάνων ή εργαζομένων, κράτη κλπ., ενώ λιγότερο ισχυρές ομάδες που δεν μπορούν να οργανωθούν και να δικτυωθούν (καταναλωτές, μικροί-μεσαίοι επιχειρηματίες), έχουν περιορισμένη δυνατότητα επικοινωνίας και πρόσβασης στα κέντρα αποφάσεων.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁷ από αυτές τις ομάδες η πλειοψηφία – περίπου το 78%- εκπροσωπεί ιδιωτικά επιχειρηματικά συμφέροντα, και ακολουθούν οι διεθνείς οργανισμοί και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις:

- ~ Περίπου το 50% εκπροσωπεί βιομηχανικά συμφέροντα
- ~ Περίπου το 25% εκπροσωπεί αγροτικά συμφέροντα
- ~ Το 20% εκπροσωπεί υπηρεσίες και
- ~ μόλις το 5% εκπροσωπεί συνδικαλιστικά συμφέροντα και ζητήματα προστασίας καταναλωτών και περιβάλλοντος

3.2.1 Ποιές είναι οι αιτίες εμφάνισης της επιρροής των ομάδων συμφερόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση;

Μια σημαντική αιτία εμφάνισης της επιρροής των ομάδων συμφερόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είναι οι αυξημένες αρμοδιότητες αλλά και εξουσίες που έχουν παραχωρηθεί σε ορισμένα Ευρωπαϊκά Όργανα.

Τα Ευρωπαϊκά Όργανα που είναι υπεύθυνα για την λήψη αποφάσεων αποτελούν τον πιο δελεαστικό πόλο έλξης των ομάδων συμφερόντων, όπως είναι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αλλά και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Η Επιτροπή λειτουργεί σύμφωνα με την αρχή της συλλογικής ευθύνης. Οι αποφάσεις λαμβάνονται από κοινού από το σώμα των επιτρόπων, το οποίο είναι συλλογικά υπεύθυνο ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Όλοι οι επίτροποι συμμετέχουν ισότιμα στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Η αναβάθμιση των εξουσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Κοινοβουλίου που επέφερε η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (Ε.Ε.Π., 1986) αλλά και η δυνατότητα τους περί ανάληψης πρωτοβουλιών, δημιούργησε ισχυρότερες προϋποθέσεις και κίνητρα πρόσβασης και προσπάθειας επιρροής των ομάδων συμφερόντων στα όργανα αυτά.

Η εμφάνιση επιρροής των ομάδων συμφερόντων στην Ε.Ε. είναι επίσης απόρροια των ισχυρών πιέσεων που δέχονται οι εθνικοί εκπρόσωποι κάθε κράτους-μέλους, προκειμένου να προωθήσουν συγκεκριμένα ιδιωτικά επιχειρηματικά συμφέροντα. Οι εκπρόσωποι των κλαδικών συμφερόντων λειτουργούν ως μοχλοί άσκησης πίεσης στις εθνικές κυβερνήσεις, που με την σειρά τους μεταφέρουν τα αιτήματά τους στους Ευρωπαϊκούς φορείς χάραξης πολιτικής.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα της παραπάνω στρατηγικής, είναι η ομάδα συμφερόντων των αγροτών, οι οποίοι ύστερα από έντονες πιέσεις, ιδιαίτερα από την πλευρά των Γάλλων αγροτών, κατάφεραν την διαμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.)- που τέθηκε σε ισχύ το 1962 στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ), προδρόμου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.)- αλλά και την ετήσια ανοδική αναπροσαρμογή των τιμών των γεωργικών προϊόντων (Τριανταφύλλου, 2007). Η Κοινή Αγροτική Πολιτική αποτελεί την ενοποιημένη Αγροτική Πολιτική των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και περιγράφει ένα σύνολο νόμων σχετικών με την γεωργία και την διακίνηση αγροτικών προϊόντων και όλες τις εκβάσεις που προκύπτουν, όπως η διαμόρφωση των τιμών, η ποιότητα των προϊόντων, η επιλογή προϊόντων, η χρήση του εδάφους και η απασχόληση στον αγροτικό κλάδο.

3.2.2 Πρόσβαση των ομάδων συμφερόντων στα Ευρωπαϊκά όργανα που είναι υπεύθυνα για την διαμόρφωση και λήψη των αποφάσεων

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει να εδραιώσει τις επαφές μεταξύ των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων και των ευρωπαίων πολιτικών ηγετών αφενός αλλά και, της κοινωνίας των πολιτών, των πολιτών της ΕΕ και των αντιπροσωπευτικών ενώσεων αφετέρου.

Στις 23 Ιουνίου 2011 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁸ και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην προσπάθεια διασφάλισης ότι εκπροσωπούν τα συμφέροντα των ευρωπαίων πολιτών με απόλυτα διαφανή τρόπο, υπέγραψαν μια διοργανική συμφωνία για την κατάρτιση κοινού Μητρώου Διαφάνειας. Η συμφωνία αναθεωρήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2015. Το κοινό Μητρώο διασφαλίζει τη διαφάνεια υπό την έννοια ότι οι πολίτες μπορούν ευκολότερα να βρίσκουν πληροφορίες για πρόσωπα και οργανισμούς που έχουν επαφές με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Το «μονοαπευθυντικό» αυτό σύστημα διευκολύνει τη διαδικασία καταχώρησης εκπροσώπων ειδικών συμφερόντων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο).

Η ισχυρή θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην πυραμίδα της λήψης αποφάσεων – το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συν-νομοθετεί μαζί με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο⁹ – το καθιστούν τρομερά δελεαστικό για τις ομάδες συμφερόντων, οι οποίες προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τις αυξημένες εξουσίες του, προκειμένου να προωθήσουν τις θέσεις τους και να αποσπάσουν αντίστοιχα οφέλη. Οι ευρωβουλευτές είναι ένας εύκολος στόχος και συχνά έχουν άτυπες επαφές με ομάδες συμφερόντων τόσο μεμονωμένα ως οντότητες, είτε συνολικά ως πολιτικές ομάδες (το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο χωρίζεται σε πολιτικές ομάδες).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επίσης, πολλές φορές επιζητά την επαφή με τις ομάδες συμφερόντων καθώς με αυτό τον τρόπο μπορεί να «αφουγκράζεται» τα αιτήματα των ευρωπαίων πολιτών σχετικά με τις ανάγκες τους και να τις ενσωματώνει στις προτάσεις της, γεγονός που ενισχύει τόσο την διαπραγματευτική της θέση απέναντι στο Συμβούλιο, όσο και την ευρύτερη αποδοχή των προτάσεων της από τους ενδιαφερόμενους φορείς και τους πολίτες, αποφεύγοντας παρακωλήσεις λόγω συντεχνιακών διαφορών. Επίσης, πολύ σημαντικό ρόλο στην επιδίωξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να διατηρεί στενές σχέσεις με τις ομάδες συμφερόντων, παίζει το γεγονός ότι πολλές φορές οι ομάδες συμφερόντων έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης σε τεχνογνωσία και πληροφορίες που είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για την δράση της Επιτροπής.

Αντιθέτως, η άμεση πρόσβαση και προσπάθεια επιρροής στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι αρκετά δύσκολη λόγω των «κλειστών» διαδικασιών του, και εξ' αιτίας αυτού οι ομάδες συμφερόντων στρέφουν τις προσπάθειές τους προς τις εθνικές τους κυβερνήσεις προκειμένου αυτές να μεταφέρουν με την σειρά τους τις

^{3,4} Στο τέλος της Διπλωματικής παρατίθεται **Ειδικό Παράρτημα χρήσιμων ορισμών**

απόψεις τους, κυρίως πριν τις συνόδους, κατά την διάρκεια προσαρμογής των εθνικών μέτρων στις επιταγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, λόγω της δυνατότητας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου να αποφασίζει και με ειδική πλειοψηφία και όχι πάντα με ομοφωνία (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης), δημιουργούνται λόμπι κρατών-μελών που μέσω συμμαχιών προσπαθούν να περάσουν τις δικές τους θέσεις, και να χαράξουν βάσει αυτών τον γενικό πολιτικό προσανατολισμό και τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.3 Ποια στοιχεία συντελούν στην αποτελεσματικότητα της παρέμβασης των ομάδων ειδικών συμφερόντων;

Η επιρροή της δράσης των ομάδων συμφερόντων τόσο στα εθνικά όσο και στα ευρωπαϊκά θεσμικά και πολιτικά όργανα είναι αδιαμφισβήτητη, ωστόσο δεν καταφέρνουν όλες οι ομάδες να παρέμβουν το ίδιο αποτελεσματικά στην πολιτική διαδικασία, ώστε να μεταφέρουν τις θέσεις τους και να αποκομίσουν τα αντίστοιχα ζητούμενα οφέλη από αυτά.

Η αποτελεσματικότητα της παρέμβασης των ομάδων ειδικών συμφερόντων διαφέρει όταν αυτή έχει στόχο τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σε εθνικό επίπεδο και όταν οι ομάδες στοχεύουν σε υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς διαφέρουν οι πολιτικές χάραξης πολιτικής. Επίσης οι υπεύθυνοι κάθε πλευράς δεν είναι το ίδιο προσιτοί σε όλες τις ομάδες και δεν εμφανίζουν την ίδια δεκτικότητα στην συνεργασία μαζί τους αφού τα κίνητρά τους δεν είναι το ίδιο ισχυρά.

3.3.1 Διαφορά σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο με βάση τη δόμηση του πολιτικού συστήματος

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διαφοροποίηση της αποτελεσματικότητας της επιρροής των ομάδων συμφερόντων σε κρατικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Όπως επισημαίνουν και οι (Follesdal & Hix, 2006) (Mahoney, 2007), οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής οι οποίοι δρουν σε κρατικό επίπεδο, είναι υποχρεωμένοι να ανταποκρίνονται περισσότερο στα αιτήματα των πολιτών του κράτους και να προωθούν τα συμφέροντά τους, καθώς οι πολίτες είναι εκείνοι που τους εκλέγουν και τους φέρουν στην εξουσία. Εν αντιθέσει, δεν διαφαίνεται τόσο αποτελεσματική η άσκηση πίεσης των ομάδων συμφερόντων στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για τον λόγο ότι η θέση τους δεν εξαρτάται άμεσα από την εκλογική ψήφο των πολιτών, με αποτέλεσμα να μην ανταποκρίνονται και να μην συντάσσονται ευρέως υπέρ των δημοσίων συμφερόντων.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα των παραπάνω, είναι από τη μια πλευρά οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής που κατέχουν θέσεις στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι οποίοι διορίζονται σε αυτές, δεν εκλέγονται, καθώς και οι βουλευτές που συμμετέχουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, οι οποίοι είναι υπόλογοι στην εθνική τους ηγεσία και όχι στους πολίτες. Από την άλλη πλευρά είναι οι βουλευτές του Εθνικού Κοινοβουλίου (της Ελλάδας ή άλλων Ευρωπαϊκών χωρών), οι οποίοι εκλέγονται από τους πολίτες προκειμένου να λάβουν τη θέση τους στο κοινοβούλιο και κάθε εκλογική περίοδο βρίσκονται ξανά στην δικαιοδοσία των πολιτών για το αν θα επανεκλεγούν ή όχι. Η πιθανότητα μη εκλογής αποτελεί ισχυρό κίνητρο για συνεργασία και σύμπραξη με ομάδες

συμφερόντων, με αποτέλεσμα αυτές να μπορούν να προωθούν σε ικανοποιητικό βαθμό τους σκοπούς και τους στόχους τους.

Ξεχωριστή περίπτωση αποτελεί η Αμερική, καθώς οι εκλογικές καμπάνιες των υποψήφιων βουλευτών στηρίζονται από ιδιωτικές χρηματοδοτήσεις, με αποτέλεσμα και τα συμφέροντα που προωθούν ύστερα από την εκλογή τους να είναι ιδιωτικά και όχι δημόσια.

3.3.2 Διαφορά στην πρόταση και ψήφιση νέων πολιτικών ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Αμερική

Ένας επίσης σημαντικός παράγοντας διαφοροποίησης της αποτελεσματικότητας της επιρροής των ομάδων συμφερόντων ανάμεσα σε Ευρώπη και Αμερική είναι και οι κανονισμοί που διέπουν την διαδικασία χάραξης πολιτικής.

Πιο αναλυτικά, στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μπορούν όχι απλά να λαμβάνουν πρωτοβουλίες πρότασης νέας πολιτικής, αλλά και να τις υλοποιούν ως το τέλος. Στην Αμερική από την άλλη πλευρά, οποιοδήποτε μέλος του Κογκρέσου μπορεί να λαμβάνει την πρωτοβουλία της πρότασης μιας νέας πολιτικής με αποτέλεσμα δεκάδες, ίσως και εκατοντάδες νέες νομοθετικές προτάσεις να τίθενται προς ψήφιση αλλά να τερματίζονται στα διάφορα ενδιάμεσα στάδια ψήφισης (sub-committee stage, committee stage, floor stage, veto stage) πριν την οριστική τους υπερψήφιση.

Η παραπάνω διαφοροποίηση στον τρόπο πρότασης και ψήφισης νέων πολιτικών, διαφοροποιεί και την πιθανότητα αλλαγής της πολιτικής -στην Ευρώπη υπάρχει μεγαλύτερη ευκολία αλλαγής ενώ στην Αμερική εμφανίζεται αρκετά πιο δύσκολη. Κατά την διαδικασία διαμόρφωσης της νέας Ευρωπαϊκής πολιτικής οι λομπίστες θα δουλέψουν σκληρά ώστε να συνδιαμορφώσουν τη νέα πρόταση, με αποτέλεσμα να κερδίσουν ένα μέρος των αιτημάτων τους. Κατά τη διαδικασία ψήφισης μιας πολιτικής στην Αμερική, οι λομπίστες θα εργαστούν σκληρά όχι να συνδιαμορφώσουν αλλά να καταρρίψουν τη νέα πρόταση ώστε να μην ψηφιστεί κάτι που αντιτίθενται στα δικά τους συμφέροντα.

Ως εκ τούτου, κατά μέσο όρο, οι εκπρόσωποι ομάδων συμφερόντων της ΕΕ είναι πιο πιθανό να επιτύχουν στη συντεχνιακή τους δράση, αλλά θα είναι μερική η επιτυχία τους ή αλλιώς επιτυχία συμβιβαστική, καθώς διάφορες ομάδες θα έχουν επιτύχει ταυτόχρονα και ισορροπημένα μέρος των σκοπών τους. Στις ΗΠΑ, το σύστημα πολιτικής χάραξης τείνει προς απόλυτες νίκες για κάποιες ομάδες και απόλυτες ήττες για άλλες, αντί να προσπαθεί προς ένα συμβιβασμό των εκπροσωπούμενων συμφερόντων. Σύμφωνα με τη (Mahoney, 2007) το σύστημα χάραξης πολιτικής των ΗΠΑ αδυνατεί να επιτύχει συμβιβασμό των διαφορετικών συμφερόντων στο 75% των περιπτώσεων και οδηγείτε σε απόλυτη επικράτηση ενός μοναδικού συμφέροντος, που κατά κύριο λόγο είναι αυτό της βιομηχανίας.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση κερδίζουν επίσης τα βιομηχανικά συμφέροντα, αλλά κερδίζουν και τα δημόσια συμφέροντα.

Εκτός από την διαδικασία χάραξης πολιτικής που μπορεί να αλλάζει καθώς και το κίνητρο συνεργασίας των υπευθύνων χάραξης πολιτικής με ομάδες συμφερόντων, η αποτελεσματικότητα της παρέμβασης των ομάδων συμφερόντων εξαρτάται και από άλλους πολυάριθμους παράγοντες οι οποίοι έχουν ισχύ σε κάθε επίπεδο – εθνικό, ευρωπαϊκό – και σε κάθε κοινωνία στην οποία υπάρχουν και δρουν ομάδες ειδικών συμφερόντων. Οι παράγοντες (Beyers, 2008) (Dur, 2008) (Dur & Mateo, 2013) (Kluver, 2011) αυτοί παρουσιάζονται παρακάτω.

Το οικονομικό βάρος της ομάδας	Η περιουσιακή της επιφάνεια, οι διαθέσιμοι πόροι της, τα οικονομικά συμφέροντα που εκπροσωπεί. Επίσης σε αυτό το σημείο καθοριστικό ρόλο παίζει και η στρατηγικής σημασίας θέση που κατέχει στην κοινωνική πυραμίδα.
Ο αριθμός και ο τύπος των μελών της ομάδας συμφερόντων	Ομάδες που αντιπροσωπεύουν μεγάλο μέρος πολιτών τείνουν να έχουν μεγαλύτερη επιτυχία στην άσκηση πίεσης. Επίσης ο τύπος των μελών που εκπροσωπεί (απλοί πολίτες, συνδικάτα, βιομηχανία, μεμονωμένες εταιρίες) παίζει σημαντικό ρόλο στην επιτυχία του λόμπι.
Η ιδεολογική συγγένεια που έχει η ομάδα με την εκάστοτε εξουσία	Το ποσοστό ταύτισης των απόψεων της και των θέσεων της με τις κυβερνητικές αρχές.
Το ποσοστό ταύτισης των συμφερόντων των ομάδων με τις προτεραιότητες της κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Ο βαθμός στον οποίον συμπίπτουν τα αιτήματα των ομάδων συμφερόντων με τις προτεραιότητες και τους στόχους που έχουν θέσει η εκάστοτε εθνική κυβέρνηση και η Ευρωπαϊκή Ένωση.
Η προσφορά της σε χρήσιμες πηγές πληροφόρησης	Η γνώση, η εμπειρογνωμοσύνη και η εμπεριστατωμένη πληροφόρηση που προσφέρουν στους βουλευτές προκειμένου να υποβοηθήσουν την άσκηση των καθηκόντων τους.
Θέμα χάραξης πολιτικής με ευρύ πεδίο συμφερόντων	Θέματα μεγάλης εμβέλειας, περιλαμβάνουν μεγαλύτερο αριθμό διάφορων συμφερόντων και μεγάλες μερίδες του κοινού και έχουν ως αποτέλεσμα οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής που ασχολούνται με ένα θέμα μεγάλης εμβέλειας να μην είναι θετικά προσκείμενοι στο

	να υποστηρίξουν την προάσπιση ενός και μοναδικού ειδικού ενδιαφέροντος. Επίσης θίγοντας ένα θέμα χάραξης πολιτικής που αγγίζει πολλές ομάδες, θα συναντήσει και μεγαλύτερη αντίδραση και ανταγωνισμό από τις υπόλοιπες εμπλεκόμενες ομάδες.
Η στρατηγική που ακολουθεί η ομάδα (Dur & Mateo, 2013)	Η επιδίωξη ορθολογικών στόχων, ο προγραμματισμός για την προώθηση των συμφερόντων τους, η αναζήτηση συμμαχιών ή και συμμετοχή μελών από διαφορετικά κράτη - διευρύνει τη δυνατότητα επαφών με άλλους δρώντες και φορείς, οδηγεί στη ενίσχυση της διαπραγματευτική τους ισχύ- ακόμα και η στρατηγική μετακίνηση μελών της ομάδας από lobbies σε διοικητικές θέσεις και το αντίστροφο (revolving door/pantouflage) ¹⁰ .
Σκοπιμότητες που έρχονται σε σύγκρουση με βαθιά ριζωμένες κοινωνικές αντιλήψεις	Συμφέροντα ή πολιτικές που αντιτίθενται σε βαθιά ριζωμένες κοινωνικές αντιλήψεις δεν χαίρουν εύκολα υποστήριξης από τους ιθύνοντες χάραξης πολιτικής. (το παράδειγμα της αλλαγής φύλου στα 15 χρόνια)

Υπάρχουν πολυάριθμες μεταβλητές ακόμα (όπως ο χρόνος που παίρνει για να ολοκληρωθεί η διαδικασία χάραξης νέας πολιτικής) που μπορεί να επηρεάζουν το επίπεδο της επιρροής που έχουν οι ομάδες συμφερόντων στα όργανα χάραξης πολιτικής, άλλοι σε μεγαλύτερο και άλλοι σε μικρότερο βαθμό.

Σημαντικό είναι ωστόσο να επισημανθεί το γεγονός ότι η επιτυχία των σκοπών μιας ομάδας ειδικών συμφερόντων δεν αποδεικνύει απαραίτητα και την αποτελεσματικότητα της επιρροής της.

Μια ομάδα συμφερόντων μπορεί να δει να επιτυγχάνεται ένα μέρος των στόχων της χωρίς να έχει δράσει προς αυτή την κατεύθυνση όπως επίσης και μια ομάδα συμφερόντων μπορεί να είχε την δυνατότητα να πλησιάσει και να επηρεάσει τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής αλλά άλλοι παράγοντες να επηρέασαν το αποτέλεσμα προς αντίθετη κατεύθυνση.

¹⁰ Στο τέλος της Διπλωματικής παρατίθεται **Ειδικό Παράρτημα χρήσιμων ορισμών**

3.4 Κριτική επί της παρέμβασης και επιρροής των ομάδων συμφερόντων στην διαμόρφωση και λήψη αποφάσεων από τα εθνικά και Ευρωπαϊκά όργανα

Υπάρχουν πολλές φωνές που προσβλέπουν θετικά στην παρέμβαση των ομάδων συμφερόντων στην διαμόρφωση και κατ' επέκταση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, τόσο των εθνικών κυβερνητικών οργάνων όσο και των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βασικό τους επιχείρημα αποτελεί το γεγονός πως οι εκπρόσωποι συμφερόντων - ιδιωτικοί, δημόσιοι ή μη κυβερνητικοί φορείς- είναι σε θέση να προσφέρουν στο Κοινοβούλιο γνώση και εμπειρογνωμοσύνη σε πολλά οικονομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά και επιστημονικά πεδία. Επίσης, είναι σε θέση, κυρίως λόγω οικονομικών πόρων, να προσφέρουν σημαντική πληροφόρηση στους βουλευτές/ευρωβουλευτές, υποβοηθώντας την άσκηση των καθηκόντων τους. Υποστηρίζεται επίσης η άποψη πως συμβάλλουν σημαντικά στον εκδημοκρατισμό των διαδικασιών καθώς η συμμετοχή τους αυξάνει την πολυφωνία στον ανοιχτό διάλογο με τα εθνικά και Ευρωπαϊκά όργανα χάραξης και άσκησης πολιτικής, ενώ επίσης η δράση τους συνεισφέρει στην πολιτική σταθερότητα, εξασφαλίζοντας τον κοινωνικό έλεγχο των διαδικασιών.

Σε αντίλογο των παραπάνω απόψεων - ιδιαίτερα εκείνων που υποστηρίζουν ότι η παρέμβαση των ομάδων συμφερόντων κάνουν τον διάλογο ανοιχτό και τον καταστούν πιο δημοκρατικό - υπάρχει η άποψη πως όλες οι ομάδες συμφερόντων δεν έχουν την ίδια δυναμική και άρα την ίδια δυνατότητα να προσεγγίσουν τα όργανα που έχουν πραγματική εξουσία στην διαμόρφωση και λήψη αποφάσεων. Οι αδύναμες ομάδες μένουν εκτός συμμετοχής, ενώ οι ισχυρές διαθέτουν ειδικά κανάλια συνεργασίας με το κράτος, γεγονός που καθιστά τελικά τις διαδικασίες μονομερώς επικερδείς για τις ισχυρές επιχειρηματικές ομάδες, αποτυγχάνοντας να διασφαλιστεί η επι ίσοις όροις αντιπροσώπευση όλων των ομάδων συμφερόντων και κυρίως εκείνων που προωθούν το δημόσιο συμφέρον. Αυτή η ανισορροπία στην αντιπροσώπευση όλων των συμφερόντων έχει λοιπόν ως αποτέλεσμα, να στρεβλώνεται ο δημοκρατικός χαρακτήρας των διαδικασιών χάραξης και άσκησης πολιτικής.

Κεφάλαιο 4

Εμπειρική Προσέγγιση

Δεδομένου ότι οι αποφάσεις που λαμβάνει η Ευρωπαϊκή Ένωση επηρεάζουν εκατομμύρια Ευρωπαίους πολίτες, αυτές θα πρέπει να λαμβάνονται με τον πλέον διαφανή τρόπο, ώστε να είναι δυνατός ο ενδεδειγμένος έλεγχος και να διασφαλίζεται η λογοδοσία των θεσμικών οργάνων της Ένωσης. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεργάζονται με ευρύ φάσμα ομάδων και οργανώσεων που εκπροσωπούν συγκεκριμένα συμφέροντα. Αυτό είναι θεμιτό και αναγκαίο μέρος της διαδικασίας λήψης αποφάσεων για να εξασφαλιστεί ότι οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης «αφουγκράζονται» και αντανακλούν τις πραγματικές ανάγκες των πολιτών. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεσμεύονται για διαφάνεια όσον αφορά τις ομάδες και τις οργανώσεις με τις οποίες συνδιαλέγονται.

Λόγω της παραπάνω ανάγκης για διαφάνεια, δημιουργήθηκε το Μητρώο Διαφάνειας, το οποίο αποτελεί ένα δημόσιο ιστότοπο όπου οι οργανώσεις που εκπροσωπούν ιδιαίτερα συμφέροντα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, εγγράφονται και επικαιροποιούν τα στοιχεία τους σε σχέση με τα εν λόγω συμφέροντα, και διέπεται από έναν Κώδικα Δεοντολογίας που διέπει τις σχέσεις των εκπροσώπων συμφερόντων με τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στις δραστηριότητες που καλύπτονται από το μητρώο περιλαμβάνονται:

- ✓ η άσκηση πιέσεων,
- ✓ η εκπροσώπηση συμφερόντων και
- ✓ οι δράσεις προώθησης.

Το μητρώο καλύπτει όλες τις δραστηριότητες που αποσκοπούν να επηρεάσουν - άμεσα ή έμμεσα - τη διαμόρφωση και την εφαρμογή πολιτικής, καθώς και τη λήψη αποφάσεων στα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανεξαρτήτως του τόπου όπου αναπτύσσονται ή του μέσου ή της μεθόδου επικοινωνίας που χρησιμοποιούν (Επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

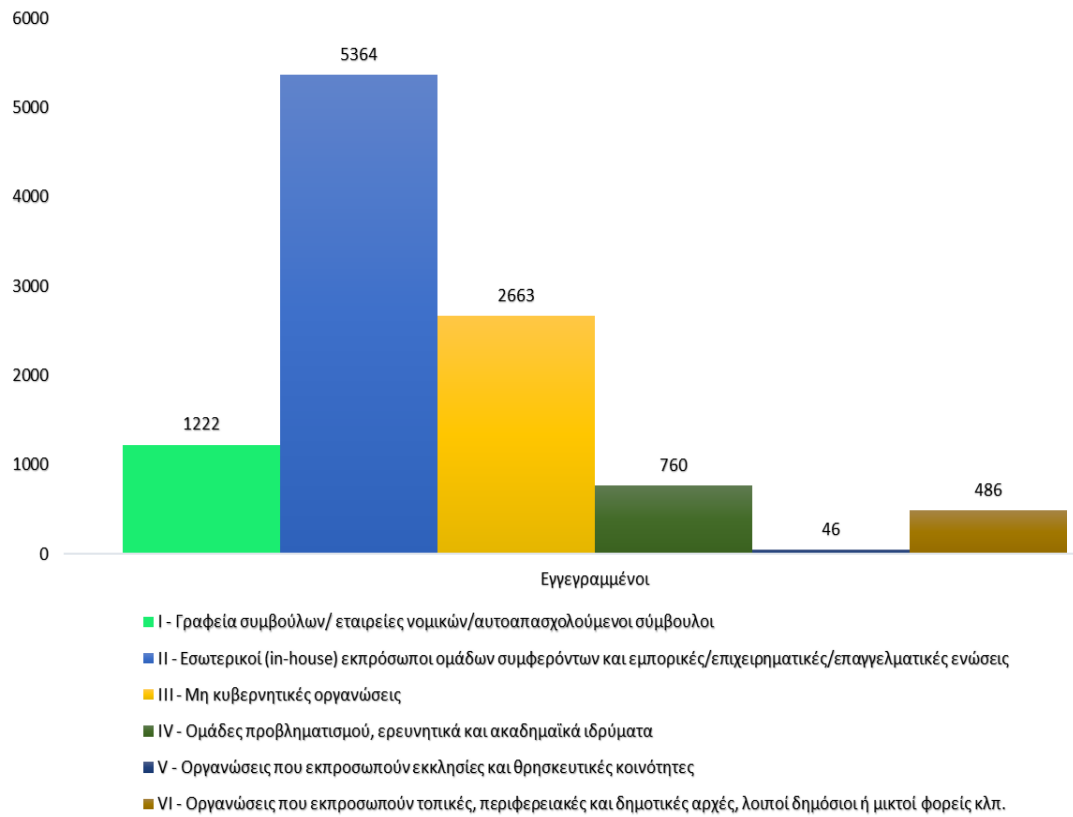
Το μητρώο υπάρχει για να απαντά σε ερωτήσεις όπως:

- ~ Ποια συμφέροντα εκπροσωπούνται σε επίπεδο ΕΕ;
- ~ Ποιος εκπροσωπεί τα συμφέροντα αυτά, και για λογαριασμό ποιου;
- ~ Με τι προϋπολογισμό;

Κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί ωστόσο ότι δεν διασφαλίζεται ότι στο Μητρώο Διαφάνειας είναι εγγεγραμμένες όλες οι υπάρχουσες ομάδες συμφερόντων καθώς

υπάρχουν διάφορες άτυπες ομάδες συμφερόντων, οι οποίες ωστόσο έχουν την δύναμη να επηρεάζουν αποφάσεις.

Μέχρι και τις 25/11/2016 ήταν εγγεγραμμένοι στο Μητρώο 10.541 φορείς:

4.1 Διερεύνηση της ελληνικής νομοθεσίας

Προκειμένου να υπάρξει ενδελεχής έρευνα της δράσης των ομάδων συμφερόντων στην Ελλάδα και της δύναμης που έχουν να επηρεάζουν τις εθνικές πολιτικές χάραξης, διερευνήθηκε όλη η νομοθεσία που ψηφίστηκε από 01/01//2015 έως και 14/08/2015 (πριν την ψήφιση του Μνημονίου 3) , αλλά και το «Σχέδιο Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας & ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης» (3ο Μνημόνιο), το οποίο ψηφίστηκε στις 14/08/2015, με σκοπό να διαπιστωθεί αν και ποιές ομάδες συμφερόντων ευνοήθηκαν ή διασπάστηκαν από αυτές τις νομοθεσίες.

Στον παρακάτω πίνακα που ακολουθεί διακρίνονται μια-μια οι ομάδες συμφερόντων που ευνοούνται ή διασπώνται, με ποια διάταξη και σε ποιο σημείο της νομοθεσίας βρίσκεται (αριθμός Νόμου, αριθμός Ενότητας, αριθμός παραγράφου).

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να τονιστεί το γεγονός πως η ανάγνωση και παρακολούθηση της Νομοθεσίας κρίνεται εξαιρετικά δύσκολη, καθώς ο τρόπος με το οποίο έχουν συγγραφεί οι Νόμοι, καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη η κατανόηση αλλά και η παρακολούθηση των αλλαγών/καταργήσεων διατάξεων προγενέστερων νόμων, οι οποίοι παρεμβάλλονται συνεχώς κατά την σύνταξη της νέας νομοθεσίας.

Μνημόνιο Συνεννόησης για τριετές πρόγραμμα του ΕΜΣ		
	ομάδες συμφερόντων που σπάνε	
Ενότητα 2		
Παράγραφος 2.1	Αγρότες	Κατάργηση της επιστροφής του ειδικού φόρου κατανάλωσης στο πετρέλαιο κίνησης ντίζελ για τους αγρότες
Παράγραφος 2.1	Φαρμακοβιομηχανίες	Μείωση των τιμών όλων των φαρμάκων μετά την λήξη ισχύος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας
Παράγραφος 2.1	Αγρότες	Σταδιακή κατάργηση της προτιμσιακής φορολογικής μεταχείρισης των αγροτών στο πλαίσιο του κώδικα φορολογίας εισοδήματος με ποσοστά που ορίζονται στο 20% για το φορολογικό έτος 2016 και στο 26% στο φορολογικό έτος 2017
Παράγραφος 2.1	Κανάλια	Αναγγελία προκήρυξης δημόσιου διεθνούς διαγωνισμού υποβολής προσφορών για την απόκτηση τηλεοπτικών αδειών και την καταβολή τελών που αφορούν τη χρήση των αντίστοιχων συχνοτήτων

Παράγραφος 2.1	<i>Ναυτιλιακές</i>	Σταδιακή κατάργηση της ειδικής φορολογικής μεταχείρισης του ναυτιλιακού κλάδου
Παράγραφος 2.1	<i>Στρατός</i>	Μόνιμη μείωση του ανώτατου ορίου εξόδων για τις αμυντικές δαπάνες κατά 100 εκατομμύρια ευρώ το 2015 και θα ανέλθει σε 2,2% του ΑΕΠ κατά τον υπολογισμό του NATO το 2016, με σειρά στοχευμένων δράσεων, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης στους αριθμούς των απασχολούμενων και στις συμβάσεις του δημοσίου
Παράγραφος 2.3	<i>Μεγαλοκαταθέτες εξωτερικού</i>	Εντοπισμό των μη δηλωμένων καταθέσεων μέσω ελέγχων των τραπεζικών συναλλαγών σε τραπεζικά ιδρύματα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό
Παράγραφος 2.3	<i>Λαθρεμπόριο καυσίμων</i>	Στην θέσπιση νομοθετικών μέτρων για τον εντοπισμό δεξαμενών αποθήκευσης (σταθερών ή κινητών) για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου καυσίμων
Παράγραφος 2.3	<i>Μεγάλο-οφειλέτες</i>	Θα ενισχύσουν την Μονάδα Μεγάλων Οφειλετών για να βελτιώσουν την ικανότητά του, επι θεμάτων που αφορούν την εκκαθάριση και την είσπραξη φόρων
Παράγραφος 2.4	<i>Δικαστικό σύστημα</i>	Συνολική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του υπάρχοντος δικαστικού συστήματος ένδικων μέσων, εντοπίζοντας τα προβλήματα (π.χ. έλλειψη αποτελεσματικών και ταχέων ένδικων μέσων, καθυστερήσεις, δυσκολία λήψης αποζημίωσης, δικαστικά έξοδα)
Παράγραφος 2.5	<i>Αγρότες</i>	Σταδιακή εναρμόνιση των κανόνων για τις συνταξιοδοτικές παροχές που καταβάλλει ο Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ) προς το υπόλοιπο συνταξιοδοτικό σύστημα κατ' αναλογία
Παράγραφος 2.5	<i>Αγρότες</i>	Θα καταργήσει τις τροποποιήσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα που εισήγαγαν οι νόμοι 4325/2015 και 4331/2015 σε συμφωνία με τους θεσμούς
Παράγραφος 2.5	<i>Ιατροί</i>	Θα καταργήσουν την υπουργική απόφαση ΦΕΚ 1117/2015, με σκοπό την εκ νέου επιβολή κυρώσεων και ποινών κατόπιν αξιολόγησης και καταγγελίας για ανάρμοστη συμπεριφορά και σύγκρουση συμφερόντων κατά τη συνταγογράφηση και για μη συμμόρφωση με τις οδηγίες του ΕΟΦ περί συνταγογράφησης

Παράγραφος 2.5	<i>Ιατροί</i>	θα επαναφέρουν την πλήρη συνταγογράφηση φαρμάκων κατά διεθνή πλήρη ονομασία (ΔΚΟ) μεταξύ άλλων με την κατάργηση της εγκυκλίου 26225/08.04.2015, με τις εξαιρέσεις που τίθενται στα άρθρα 6.4 έως 6.6 της υπουργικής απόφασης ΦΕΚ 3057/2012
Παράγραφος 2.5	<i>Φαρμακοβιομηχανίες</i>	θα μειώσουν κατά 50% τις τιμές όλων των φαρμάκων μετά τη λήξη ισχύος του διπλώματος ευρεσιτεχνίας και κατά 32,5% όλων των γενόσημων φαρμάκων, με την κατάργηση της ρήτρας κεκτημένων δικαιωμάτων για τα φάρμακα που βρίσκονταν ήδη στην αγορά το 2012
Παράγραφος 2.5	<i>Φαρμακοβιομηχανίες</i>	θα δημοσιεύουν ανά εξάμηνο ενημερωτικό δελτίο τιμών προκειμένου να μειωθούν οι τιμές των φαρμακευτικών προϊόντων
Παράγραφος 2.5		θα επανεξετάσουν και θα περιορίσουν τις τιμές των διαγνωστικών εξετάσεων ώστε να ευθυγραμμιστούν οι διαρθρωτικές δαπάνες με τους στόχους για τις εισπράξεις επιστροφών
Παράγραφος 2.5		Η διεύθυνση των γενόσημων θα πρέπει να υποστηριχτεί με περεταίρω δράσεις για τη βελτίωση της διάρθρωσης των κινήτρων των φαρμακοποιών, μεταξύ άλλων όσον αφορά στη διάρθρωση του κέρδους, έως τον Αύγουστο του 2016
Ενότητα 3		
	<i>Ομάδες δανειοληπτών π.χ. Μ.Μ.Ε</i>	Έως τα τέλη του 2016, η Τράπεζα της Ελλάδος θα αναθεωρήσει τον κώδικα Δεοντολογίας με κατευθυντήριες γραμμές αναδιάρθρωσης χρεών για ομάδες δανειοληπτών (π.χ. ΜΜΕ) με βάση σαφή κριτήρια κατηγοριοποίησης λιανικών χαρτοφυλακίων, και την εισαγωγή σε συντονισμό με το ΤΧΣ μηχανισμό ταχείας διεκπεραίωσης περιλαμβανομένων τυποποιημένων εγγράφων αξιολόγησης, συμβάσεων αναδιάρθρωσης και λύσεων τακτοποίησης

Ενότητα 4		
Παράγραφος 4.2	<i>Κλειστά επαγγέλματα</i>	Να ανοίξουν τα κλειστά επαγγέλματα των συμβολαιογράφων, αναλογιστών και κλητήρων και να ελευθερώσουν την αγορά τουριστικών καταλυμάτων
Παράγραφος 4.2	<i>Τελωνεία</i>	Όσον αφορά την διευκόλυνση του εμπορίου, η κυβέρνηση θα απλουστεύσει τις προ-τελωνειακές διαδικασίες έως τον Δεκέμβριο του 2015. Επιπλέον με τη συμμετοχή δημόσιων και ιδιωτικών ενδιαφερόμενων, οι αρχές θα επικαιροποιούν το σχέδιο δράσης για τη διευκόλυνση του εμπορίου ως προς την εθνική ενιαία θυρίδα, θα εγκρίνουν σχέδιο δράσης για την προώθηση των εξαγωγών έως τον Δεκέμβριο του 2015 και στη συνέχεια θα προχωρήσουν στην εφαρμογή τους. Η κυβέρνηση θα προβεί σε θεσμικές αλλαγές για τους ελέγχους μετά τη διασάφηση και θα αναδιαρθρώσει το τμήμα ανάλυσης κινδύνου σύμφωνα με τις συστάσεις του ΠΟΤ έως τον Μάρτιο του 2016, και θα ολοκληρώσει την αναδιοργάνωση των τελωνείων έως τον Σεπτέμβριο του 2016
Παράγραφος 4.2	<i>Καρτέλ λαθρεμπορίου καυσίμων & τσιγάρων</i>	Οι αρχές θα δημιουργήσουν τρεις κινητές ομάδες επιβολής του νόμου έως τον Σεπτέμβριο του 2015, θα εγκρίνουν μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου καυσίμων και τσιγάρων βάσει αποτελεσματικής διυπηρεσιακής συνεργασίας έως τον Δεκέμβριο του 2015, θα εφαρμόσει πλήρως σύστημα εισροών-εκροών στις δεξαμενές των φορολογικών αποθηκών και των αποθηκών τελωνειακής αποταμίευσης έως τον Ιούνιο του 2016 και θα εξοπλίσει πλήρως με σαρωτές τους τρεις κύριους διεθνείς λιμένες έως τον Δεκέμβριο του 2016

Παράγραφος 4.3	<i>Πλειοψηφικό μερίδιο ΔΕΗ</i>	Τον Σεπτέμβριο του 2015, οι αρχές θα συζητήσουν με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον σχεδιασμό του συστήματος δημοπρασιών ΝΟΜΕ, με στόχο να μειωθούν κατά 25% τα μερίδια λιανικής και χονδρικής αγοράς της ΔΕΗ και να πέσουν κάτω από το 50% έως το 2020, ενώ οι οριακές τιμές θα καλύπτουν το κόστος παραγωγής και θα συμμορφώνονται πλήρως με τους κανόνες της ΕΕ.
Παράγραφος 4.3	<i>Μονοπώλιο παραγωγής/παροχής ηλεκτρικής ενέργειας</i>	Σε κάθε περίπτωση, έως το 2020 καμία επιχείρηση δεν θα μπορεί να παράγει ή να εισάγει, άμεσα ή έμμεσα, πάνω από το 50% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται ή εισάγεται στην Ελλάδα
Ενότητα 5		
Παράγραφος 5.1	<i>Αποπολιτικοποίηση της Δημόσιας Διοίκησης</i>	Η μεταρρύθμιση θα βασίσει την πρόσληψη διευθυντικών στελεχών στην αξία και τις ικανότητές τους, με αποσύνδεση της τεχνικής εφαρμογής από τις πολιτικές αποφάσεις, ενώ θα τροποποιήσει επίσης το καθεστώς των Γενικών Γραμματειών και άλλων ανώτατων κλιμακίων διοίκησης στους δημόσιους οργανισμούς, περιλαμβανομένων των κρατικών επιχειρήσεων, με σκοπό την αποπολιτικοποίηση και την βελτίωση της θεσμικής μνήμης και παράλληλα την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της ορθής εκχώρησης εξουσιών
Παράγραφος 5.1	<i>Δημόσιες Δαπάνες</i>	Έως τον Οκτώβριο του 2015, οι αρχές θα καθορίσουν εντός της νέας Μεσοπρόθεσμης Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΔΣτρ), ανώτατα όρια για τις μισθολογικές δαπάνες και τα επίπεδα απασχόλησης στο δημόσιο που να συνάδουν με την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων και με την εξασφάλιση φθίνουσας πορείας για τις δημόσιες δαπάνες σε σχέση με το ΑΕΠ κατά την περίοδο 2016-2019
Παράγραφος 5.3	<i>Κόμματα-Κυβερνήσεις</i>	Έως τον Οκτώβριο του 2015, οι αρχές θα εκδώσουν νομοθεσία για την στεγανοποίηση της διεξαγωγής ερευνών για οικονομικό έγκλημα και διαφθορά από πολιτικές παρεμβάσεις σε συγκεκριμένες υποθέσεις, ιδίως με την τροποποίηση των διατάξεων του άρθρου 12 του ν.4320/2015 και με δημιουργία συστήματος που θα

		εξασφαλίζει τον ορθό συντονισμό, την ιεράρχηση των ερευνών και την ανταλλαγή των πληροφοριών μεταξύ ερευνητικών σωμάτων μέσω ενός Συντονιστικού Σώματος στο οποίο θα προεδρεύουν εισαγγελείς οικονομικού εγκλήματος και εγκλημάτων διαφθοράς
Παράγραφος 5.3	<i>Πολιτικά Κόμματα</i>	Οι αρχές θα τροποποιήσουν και θα εφαρμόσουν το νομικό πλαίσιο για τη δήλωση των περιουσιακών στοιχείων και τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων για την αντιμετώπιση βασικών ελλείψεων, όπως η σύνθεση της επιτροπής, σε σχέση με τη νομοθεσία, τις ανώνυμες δωρεές, τον περιορισμό των κατασχέσεων και τη μεταβασιμότητα δημοσίων χρηματοδοτήσεων, καθώς και την έλλειψη προσδιορισμού συντελεστών φορολογικής έκπτωσης (Νοέμβριος του 2015). Οι αρχές θα διενεργήσουν αξιολόγηση της μείωσης των ποινών για οικονομικά εγκλήματα που προβλέπει ο ν. 4312/2014 τον οποίο θα τροποποιήσουν εφόσον κριθεί αναγκαίο (Νοέμβριος 2015), ενώ θα καταρτίσουν σχέδιο κώδικα δεοντολογίας για τους βουλευτές (Μάρτιος 2016)

Νομοθεσία από 01/01/2015 έως και 14/08/2015

<i>ν.4330/άρθρο 1 /παράγραφος 5 ν.4328/άρθρο 2/παράγραφος 34</i>	<i>Αγρότες</i>	Ειδικά για τους ασκούντες ατομική αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα δεν υπολογίζεται τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοχρησιμοποίηση ή δωρεάν παραχώρηση προς ανιόντες, κατιόντες και συζύγους, αγροτικών εκτάσεων στις οποίες περιλαμβάνονται λιβάδια, καλλιεργήσιμες γαίες, βοσκήσιμες γαίες, και κάθε είδους κατασκευές ή εγκαταστάσεις που
--	----------------	--

		<p>χρησιμοποιούνται για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής.</p> <p>Βεβαίωση ποσού φόρου ίσο με το 50% του φόρου που προκύπτει για την προκαταβολή φορου εισοδήματος</p> <p>Ειδικά, κατά το φορολογικό έτος 2014 για όσους αποκτούν εισόδημα από ατομική αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα το προς βεβαίωση ποσό φόρου της παραγράφου 1 του άρθρου 69 περιορίζεται στο μισό</p>
<p>ν.4324/κεφάλαιο 1ο/άρθρο 11/παρ. 4</p>	<p>Συνδικαλιστική οργάνωση εργαζομένων ΕΡΤ</p>	<p>Οι Κανονισμοί των παραγράφων 1, 2 και 3 (περί της διάρθρωσης και λειτουργίας των υπηρεσιών της ΕΡΤ ΑΕ, περί του κανονισμού Προσωπικού (προσόντα, πρόσληψης, διαδικασία προσλήψεων) και περί των όρων και διαδικασιών ανάθεσης μελετών, εκτέλεσης έργων και εργασιών, προμηθειών αγαθών και υπηρεσιών, προμήθειας προγράμματος, αγορών ακινήτων, μισθώσεων, εκμισθώσεων και κάθε άλλου ενοχικού ή εμπραγμάτου δικαιώματος επί κινητών και ακινήτων της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε.) καταρτίζονται ύστερα από γνώμη των εκπροσώπων των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων της εταιρείας (π.χ. Η συλλογική σύμβαση εργασίας συνάπτεται μεταξύ της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε. που εκπροσωπείται από το Διοικητικό Συμβούλιο και των αρμοδίων κατά το νόμο εκπροσώπων των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων, στο πλαίσιο</p>

		τήρησης ισοσκελισμένων εταιρικών προϋπολογισμών)
	<i>ΑΔΕΔΥ</i>	Δύο (2) εκπροσώπους της Α.Δ.Ε.Δ.Υ. με τους αναπληρωτές τους, οι οποίοι είναι μόνιμοι υπάλληλοι δημοσίων υπηρεσιών, νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή Περιφερειών και οι οποίοι υποδεικνύονται με απόφαση της εκτελεστικής επιτροπής της Α.Δ.Ε.Δ.Υ. (Συμμετοχή στα Πειθαρχικά Συμβούλια)
	<i>ΠΟΕ-ΟΤΑ</i>	Δύο (2) εκπροσώπους της Π.Ο.Ε.-Ο.Τ.Α. με τους αναπληρωτές τους, οι οποίοι είναι μόνιμοι υπάλληλοι Δήμων και οι οποίοι υποδεικνύονται με απόφαση της εκτελεστικής επιτροπής της Π.Ο.Ε.-Ο.Τ.Α (Συμμετοχή στα Πειθαρχικά Συμβούλια)
<i>ν.4331/Κεφάλαιο Τρίτο/άρθρο 24/παράγραφος 1</i>	<i>Ασφαλισμένες γυναίκες του ΗΣΑΠ</i>	Ασφαλισμένες στο ΤΣΠ-ΗΣΑΠ, που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση οποιουδήποτε φορέα κύριας ασφάλισης από 1.1.1983 μέχρι 31.12.1992, οι οποίες έχουν συμπληρώσει συντάξιμο χρόνο 25 ετών μέχρι 31.12.2010 και κατά τη συμπλήρωση αυτού είναι μητέρες με ανήλικα ή ανίκανα για κάθε βιοποριστική εργασία παιδιά, δικαιούνται πλήρη σύνταξη γήρατος στο 50ό έτος της ηλικίας τους.
<i>ν.4331/Κεφάλαιο Τρίτο/άρθρο 37</i>	<i>Οφειλέτες ατομικής εισφοράς στον ΟΑΕΕ</i>	Στο άρθρο 30 του ν. 4321/2015 προστίθενται εδάφια ως εξής: «Υποθέσεις για τις οποίες έχει ασκηθεί ποινική δίωξη τίθενται στο αρχείο με διάταξη του αρμόδιου Εισαγγελέα. Εκκρεμή ένδικα μέσα δεν εισάγονται για συζήτηση και αν έχουν εισαχθεί αποσύρονται από τον Εισαγγελέα. Οι υποθέσεις τίθενται και στις δύο περιπτώσεις στο αρχείο.» Αποφάσεις ποινικών δικαστηρίων για τις ανωτέρω

		παραβάσεις που δεν έχουν εκτελεστεί, κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου, δεν εκτελούνται. Αν άρχισε η εκτέλεσή τους, διακόπτεται.
<i>ν.4331/Κεφάλαιο Τρίτο/άρθρο 42</i>	<i>Συνταξιούχοι ΕΤΑΠ-ΜΜΕ</i>	Το ποσό της σύνταξης λόγω γήρατος ή αναπηρίας προσαυξάνεται για το σύζυγο ή τη σύζυγο κατά 58,69 ευρώ και κατά 29,35 ευρώ για κάθε άγαμο παιδί μέχρι τη συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας του ή, σε περίπτωση συνέχισης των σπουδών του σε ανώτερα ή ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα του εσωτερικού ή του εξωτερικού, μέχρι τη συμπλήρωση του 24ου έτους της ηλικίας του, εφόσον δεν ασκεί επάγγελμα και δεν λαμβάνει σύνταξη από δική του εργασία
<i>ν.4328/άρθρο 1</i>	<i>Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης Α.Ε</i>	Κατ' εξαίρεση των διατάξεων του άρθρου 145 και 146 του Ν. 4261/2014 (Α' 107), του Κανονισμού ειδικής εκκαθάρισης πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως ισχύει, και των διατάξεων του Πτωχευτικού Κώδικα, κατά το μέτρο που εφαρμόζονται συμπληρωματικά επί ειδικής εκκαθάρισης πιστωτικών ιδρυμάτων, ποσό τριάντα εκατομμυρίων (30.000.000) ευρώ εκ των μη διανεμηθέντων εισέτι διαθεσίμων του υπό ειδική εκκαθάριση πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε. καταβάλλεται άμεσα από τον ειδικό εκκαθαριστή αυτής στην ελεγχόμενη από το πιστωτικό ίδρυμα επιχείρηση με την επωνυμία Ελληνική Βιομηχανία

		Ζάχαρης Α.Ε. έναντι μελλοντικής αύξησης μετοχικού κεφαλαίου αυτής προς κάλυψη της αναγκαίας κεφαλαιακής ενίσχυσής της και στο πλαίσιο διαφύλαξης της ακεραιότητας και της προστασίας της υπό ρευστοποίηση συμμετοχής του υπό εκκαθάριση πιστωτικού ιδρύματος στην παραπάνω βιομηχανική επιχείρηση
--	--	---

4.2 Αποτελέσματα διερεύνησης της νομοθεσίας

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, πραγματοποιήθηκε διερεύνηση της νομοθεσίας κατά τη διάρκεια του έτους 2015 καθώς και του 3^{ου} Μνημονίου προκειμένου να διαπιστωθεί ποιες διατάξεις των νόμων ευνοούν τις ομάδες συμφερόντων και ποιες τις πλήττουν. Θα πρέπει ωστόσο να παρατηρηθεί ότι δεν υπάρχουν αρκετές διατάξεις που ευνοούν συγκεκριμένα συμφέροντα κατά το διάστημα διερεύνησης, σε αντίθεση με το Μνημόνιο 3 που στόχο έχει να διασπάσει και να καταπολεμήσει τη δράση πολλών ομάδων συμφερόντων.

Από τα παραπάνω αποτελέσματα της διερεύνησης της νομοθεσίας, γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι το 3^ο Μνημόνιο, έθεσε τις βάσεις για δύσκολες αλλά αναγκαίες μεταρρυθμίσεις.

Με τις νέες διατάξεις το «Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας & οι ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης», προσπαθεί να θέσει υπο έλεγχο μεγάλες και χρόνιες παθογένειες που ταλανίζουν το Ελληνικό Κράτος. Η δράση τους έχει στρεβλώσει την κατεύθυνση ανάπτυξης της κοινωνίας και έχει οδηγήσει στη συρρίκνωση της οικονομίας.

Από τα παραπάνω αποτελέσματα διαφαίνεται πως κύριοι αποδέκτες αυτών των μεταρρυθμίσεων είναι κατά κύριο λόγο οι παρακάτω:

- **Οι αγρότες** – Το Μνημόνιο 3 στόχο έχει την σταδιακή κατάργηση της προτιμησιακής φορολογικής μεταχείρισης των αγροτών.
Οι ομάδες συμφερόντων των αγροτών έχουν καταφέρει για χρόνια, να παρεμβαίνουν στο κυβερνητικό έργο και να δημιουργούν κατάλληλες πιέσεις στις εκάστοτε κυβερνήσεις με αποτέλεσμα να καταφέρνουν να απολαμβάνουν ευνοϊκές φορολογικές νομοθεσίες υπέρ τους καθώς και χορήγηση μεγάλων κρατικών αλλά και ευρωπαϊκών επιδοτήσεων και ενισχύσεων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι επιδοτήσεις «Χατζηγάκη» που έλαβαν οι αγρότες το 2008 και το 2009 από τον Οργανισμό Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΕΛΓΑ) ύψους 424.724.942,97€ , οι οποίες αποτελούν παράνομες κρατικές ενισχύσεις, ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά.
- **Τα πολιτικά κόμματα** – Το Μνημόνιο 3 στόχο έχει την διεξαγωγή ερευνών για οικονομικό έγκλημα και διαφθορά από πολιτικές παρεμβάσεις σε συγκεκριμένες υποθέσεις.
Τα πολιτικά κόμματα ανά τακτά χρονικά διαστήματα συνδέονται με οικονομικά σκάνδαλα, παρασκηνιακές συμφαιγνιακές δράσεις, διαφθορά και συνεργασίες με ομάδες συμφερόντων προκειμένου να λάβουν στήριξη , με αποτέλεσμα την προώθηση ιδιωτικών συμφερόντων σε βάρος του δημοσίου συμφέροντος, χωρίς να υπάρχει αυστηρός ελεγκτικός μηχανισμός της δράσης τους. Στην Ελλάδα έχουν υπάρξει κατά καιρούς

σκάνδαλα χρηματισμού των πολιτικών και συμπαιγνιακής δράσης όπως το σκάνδαλο Κοσκωτά, η Λίστα Λαγκάρντ και το σκάνδαλο Siemens.

- **Ομάδες μεγάλων δανειοληπτών (Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης)** - Το Μνημόνιο 3 στόχο έχει την αναθεώρηση του κώδικα Δεοντολογίας με κατευθυντήριες γραμμές αναδιάρθρωσης χρεών για ομάδες δανειοληπτών (π.χ. ΜΜΕ) καθώς και την διεξαγωγή δημόσιου διεθνούς διαγωνισμού υποβολής προσφορών για την απόκτηση τηλεοπτικών αδειών και την καταβολή τελών που αφορούν τη χρήση των αντίστοιχων συχνοτήτων. Για μεγάλο χρονικό διάστημα τα Μέσα Μαζικής ενημέρωσης και άλλοι κλάδοι (κόμματα, εκδοτικοί οίκοι κα), απολάμβαναν χωρίς συνέπειες την ανεξέλεγκτη δανειοδότηση (θαλασσοδάνεια) με περιορισμένη εποπτεία και χωρίς ιδιαίτερα αυστηρές διατάξεις, ενώ άγνωστες παραμένουν οι εγγυήσεις με τις οποίες χορηγήθηκαν τα δάνεια. Χαρακτηριστικά, οι μιντιακές επιχειρήσεις έχουν λάβει δάνεια από τέσσερα πιστωτικά ιδρύματα (Εθνική Τράπεζα, Τράπεζα Πειραιώς, Eurobank, Alpha Bank) που φτάνουν συνολικά τα 964 εκατομμύρια ευρώ.
- **Τα καρτέλ λαθρεμπορίου καυσίμων και τσιγάρων** – Το Μνημόνιο 3 στόχο έχει τη θέσπιση νομοθετικών μέτρων για τον εντοπισμό δεξαμενών αποθήκευσης (σταθερών ή κινητών) για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου καυσίμων και την δημιουργία μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την αντιμετώπιση του λαθρεμπορίου καυσίμων και τσιγάρων βάσει αποτελεσματικής διυπηρεσιακής συνεργασίας. Τα καρτέλ λαθρεμπορίου καυσίμων και τσιγάρων εμποδίζουν την ρύθμιση των τιμών κρατώντας τις σε εξαιρετικά υψηλά επίπεδα παρά την χρόνια οικονομική ύφεση, καταληστεύοντας τον ελληνικό λαό. Επίσης η δράση των καρτέλ αποδυναμώνει την εισπρακτική ικανότητα του κράτους αφού αποφεύγουν την πληρωμή εκατομμυρίων ευρώ σε δασμούς, φόρους και άλλα δικαιώματα του ελληνικού δημοσίου.
- **Αποπολιτικοποίηση της Δημόσιας Διοίκησης** - Το Μνημόνιο 3 στόχο έχει εισαγωγή της αξιοκρατίας στην Δημόσια Διοίκηση τόσο στην εκχώρηση εξουσιών όσο και στην απεμπλοκή των τεχνικών εφαρμογών από πολιτικές αποφάσεις. Ύστερα από χρόνια, θα γίνει προσπάθεια ενίσχυσης και προσπάθεια αποκομματικοποίησης της δημόσιας διοίκησης σταματώντας καθεστώτα διαπλοκής. Οι διάφορες κυβερνήσεις χρησιμοποίησαν επανειλημμένα τη Δημόσια Διοίκηση ως αναπαραγωγή πολιτικών εξουσιών. Οι προϊστάμενοι και οι γραμματείς υπουργείων δεν θα είναι κομματικά εκλεγμένοι, ενώ θα πραγματοποιηθεί και αξιολόγηση των διοικητικών στελεχών.

- **Δικαστικό σύστημα** – Το Μνημόνιο 3 στόχο έχει την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του υπάρχοντος δικαστικού συστήματος ένδικων μέσων, εντοπίζοντας τα προβλήματα. Επι χρόνια το δικαστικό σύστημα - και η λειτουργία του- κρίνεται αναποτελεσματικό και χρονοβόρο, ελλείπει εκσυγχρονισμού και απαραίτητων αλλαγών, με αποτέλεσμα τη μη εξυπηρέτηση των πολιτών και την τρομερή καθυστέρηση εκδίκασης υποθέσεων. Οι τρομερές καθυστερήσεις στην εκδίκαση υποθέσεων και τελεσιδικίας αποφάσεων έχουν καταστήσει διεθνώς ,το ελληνικό κράτος αναποτελεσματικό και ανασφαλές σε θέματα απόδοσης δικαιοσύνης.
- **Φαρμακοβιομηχανίες** – Το Μνημόνιο 3 στόχο έχει την μείωση των τιμών των φαρμάκων και την επιβολή της πλήρους συνταγογράφησης των διαγνωστικών εξετάσεων. Πιο συγκεκριμένα δρομολογείται η επαναφορά του συστήματος συνταγογράφησης χωρίς εξαιρέσεις η μείωση, ως πρώτο βήμα, κατά 50% των τιμών των φαρμάκων που δεν προστατεύονται από πατέντα και κατά 32,5% όλων των γενόσημων, και η επανεξέταση και περιορισμός των τιμών των διαγνωστικών εξετάσεων προκειμένου να υπάρξει εξορθολογισμός των δομικών δαπανών. Ο στόχος είναι ο έλεγχος της υπερτιμολόγησης των φαρμάκων, η παροχή ασφαλών και προσιτών φαρμάκων στους πολίτες αλλά και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των εγχώριων φαρμακοβιομηχανιών.
- **Ναυτιλιακός κλάδος** – Το Μνημόνιο 3 στόχο έχει την άρση ευνοϊκών φορολογικών διατάξεων. Κατά γενική ομολογία όλα τα Ευρωπαϊκά κράτη ακολουθούν ειδική μεταχείριση της ναυτιλίας τους. Οι εκπρόσωποι του Ναυτιλιακού κλάδου αναφέρουν πως εάν υπάρξει αλλαγή στο φορολογικό και νομικό καθεστώς υπό το οποίο λειτουργεί η ναυτιλιακή βιομηχανία στην Ελλάδα, θα δημιουργούσε μια μαζική έξοδο πλοιοκτητών. Στην Ελλάδα ισχύει το καθεστώς φορολόγησης της χωρητικότητας των πλοίων (tonnage tax), βάσει του οποίου θεσπίζεται ένας συγκεκριμένος φορολογικός συντελεστής ανά τόνο (ρυθμιζόμενος με βάση τις κλίμακες χωρητικότητας και την ηλικία του πλοίου), ενώ τα εταιρικά κέρδη απαλλάσσονται από φορολόγηση.
- **Κλειστά επαγγέλματα** – Το Μνημόνιο 3 στόχο έχει να ανοίξουν τα κλειστά επαγγέλματα των συμβολαιογράφων, αναλογιστών και κλητήρων και να ελευθερώσουν την αγορά τουριστικών καταλυμάτων. Οι συντεχνίες των κλειστών επαγγελμάτων ελέγχουν και εμποδίζουν την είσοδο νέων μελών με αδικαιολόγητους περιορισμούς στη πρόσβαση και άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος, με απώτερο σκοπό να μην μοιραστεί σε περισσότερα κομμάτια η πίτα των απολαβών τους. Με το άνοιγμα των

κλειστών επαγγελμαμάτων δημιουργείται αύξηση του ανταγωνισμού και άρα και πτώση των τιμών των προσφερόμενων υπηρεσιών.

- **Μονοπώλιο παραγωγής/παροχής ηλεκτρικής ενέργειας** - Το Μνημόνιο 3 στόχο έχει την απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρισμού. Η διαδικασία προβλέπει ότι αρχικά θα πραγματοποιηθούν δημοπρασίες ΝΟΜΕ λιγνιτική και υδροηλεκτρικής ενέργειας, που παράγεται σε εργοστάσιά της, σε ιδιώτες ανταγωνιστές. Σε περίπτωση που αυτό δεν καταστεί δυνατό, οι ελληνικές Αρχές θα πρέπει να συμφωνήσουν με τους θεσμούς σε διαρθρωτικά μέτρα που επιφέρουν τα ίδια αποτελέσματα σε σχέση με τους στόχους και το χρονοδιάγραμμα, και προοπτική έως το 2020, καμία επιχείρηση ηλεκτρισμού να μην μπορεί να παράγει ή να εισάγει -άμεσα ή έμμεσα- πάνω από το 50% της συνολικής ηλεκτρικής ενέργειας που διατίθεται στην Ελλάδα και το σπάσιμο του μονοπωλίου διάθεσης ενέργειας από μια εταιρία.

Αναφορικά με την νομοθεσία που είχε ψηφιστεί πριν το 3^ο Σύμφωνο Χρηματοδότησης από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, χαρακτηριστικά παρατηρούνται κάποιες ευνοϊκές διατάξεις νόμου για κάποιες ομάδες όπως **προσαύξηση συντάξεων** (για τους συνταξιούχους ΕΤΑΠ-ΜΜΕ), **πρόωση συνταξιοδότηση** (ασφαλισμένες γυναίκες στο ΤΣΠ-ΗΣΑΠ, οι οποίες είναι μητέρες με ανήλικα παιδιά) κ.α. Τέτοιες διατάξεις δεν απευθύνονται σε ισχυρά συμφέροντα, δεν παύουν ωστόσο να επιβαρύνουν την τσέπη του Έλληνα φορολογούμενου.

Πιο στοχευμένες θεωρούνται οι παρακάτω ευνοϊκές διατάξεις οι οποίες απευθύνονται τόσο σε ομάδες συμφερόντων όπως οι αγρότες, όσο και σε ιδιωτικά συμφέροντα. Επιγραμματικά παρατηρούνται οι εξής ευνοϊκές διατάξεις νόμων (πριν την ψήφιση του 3^{ου} Μνημονίου):

- **Ευνοϊκή φορολόγηση των αγροτών**
Ειδική διάταξη περί του τεκμαρτού εισοδήματος καθώς και της προκαταβολής φόρου εισοδήματος στο 50% ('75% και ύστερα 100% σε άλλες περιπτώσεις όπως οι ελεύθεροι επαγγελματίες)
- **Συμμετοχή των εκπροσώπων συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων της ΕΡΤ ΑΕ, στην λήψη αποφάσεων περί κατάρτισης των κανονισμών λειτουργίας, πρόσληψης προσωπικού και περί των όρων και διαδικασιών ανάθεσης μελετών, εκτέλεσης έργων και εργασιών, προμηθειών αγαθών και υπηρεσιών, προμήθειας προγράμματος, αγορών ακινήτων, μισθώσεων, εκμισθώσεων και κάθε άλλου ενοχικού ή εμπραγμάτου δικαιώματος επί κινητών και ακινήτων της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε**

Τα συνδικαλιστικά όργανα της ΕΡΤ ΑΕ έχουν τη δυνατότητα να παρεμβαίνουν και να συναποφασίζουν για θέματα λειτουργίας της εταιρίας.

- **Μόνιμοι εκπρόσωποι εργατικών οργανώσεων στα Πειθαρχικά Συμβούλια του Δήμου**

Οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι εργατικών οργανώσεων έχουν δυνατότητες συναπόφασης στα Πειθαρχικά Συμβούλια με κατοχή μόνιμων θέσεων σε αυτά. - Δύο (2) εκπροσώπους της Α.Δ.Ε.Δ.Υ. με τους αναπληρωτές τους (εκλεγμένοι από την εκτελεστική επιτροπή της Α.Δ.Ε.Δ.Υ) καθώς και Δύο (2) εκπροσώπους της Π.Ο.Ε.-Ο.Τ.Α. με τους αναπληρωτές τους (εκλεγμένοι από την εκτελεστική επιτροπή της Π.Ο.Ε.-Ο.Τ.Α.)

- **Ειδική Διάταξη άρθρου 145 & 146 του Ν.4261/2014 περί καταβολής ποσού ύψους 30.000.000€ προς κεφαλαιακή ενίσχυση τη επιχείρησης «Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης Α.Ε»**

Η επιχείρησης «Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης Α.Ε» λαμβάνει με ειδική ευνοϊκή διάταξη προκειμένου να αυξήσει το μετοχικό της κεφαλαίο και να καλύψει την ανάγκη της για κεφαλαιακή ενίσχυση.

Όπως διαφαίνεται ξεκάθαρα, προκειμένου να υλοποιηθεί η Συμφωνία Χρηματοδότησης, οι Ευρωπαϊκές επιταγές, στόχο έχουν να ρυθμίσουν και να αποδυναμώσουν όλες τις χρόνιες παθογένειες που έχουν αναπτυχθεί ανά τα χρόνια στην Ελλάδα από συντεχνιακές και συμπαιγνιακές δράσεις, καταργώντας ευνοϊκά νομοθετήματα που απολάμβαναν υπο την αιγίδα της εκάστοτε κυβέρνησης ομάδες συμφερόντων .

Εκτός από την δράση των ομάδων συμφερόντων, η οποία έφερε όλες αυτές τις σοβαρές επιπτώσεις στην κοινωνία, υπήρξε καταλυτική και η έλλειψη ισχυρής πολιτικής και κυβερνητικής βούλησης να κοντραριστούν και να πολεμήσουν οργανωμένα συμφέροντα. Θα ήταν ωστόσο ανακριβές, αν δεν αναφερόταν το γεγονός ότι και οι ίδιοι οι πολίτες επι δεκαετίες διατηρούσαν μια στάση βολέματος απέναντι σε αυτή την κατάσταση αφού απολάμβαναν και αυτοί, ανενόχλητα και χωρίς ιδιαίτερες αντιρρήσεις, οφέλη από τις μέχρι τώρα ευνοϊκές νομοθεσίες.

Απαραίτητη ωστόσο κρίνεται, η ορθή μεταρρύθμιση όλων αυτών των χρόνιων προβλημάτων και η διάθεση πραγματικής αλλαγής όλων των παλαιών αντιλήψεων, καθώς η Ελλάδα βιώνει ακόμα μια από τις πιο βαθιές οικονομικές υφέσεις στην ιστορία της . Ο περιορισμός της δράσης των ομάδων συμφερόντων αποτελεί πια μονόδρομο, προκειμένου να περιοριστούν οι αρνητικές συνέπειες, για να καταφέρει η Ελλάδα να αποτινάξει από πάνω της δυσβάσταχτα βάρη που δεν της επιτρέπουν να ανασάνει , να επανέλθει στον δρόμο της οικονομικής ανάπτυξης και να αναγεννηθεί ισχυρότερη στον παγκόσμιο χώρο.

Κεφάλαιο 5

Συμπεράσματα και μελλοντικές κατευθύνσεις

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να μελετηθεί σφαιρικά η ύπαρξη των ομάδων συμφερόντων, καθώς και η επιρροή τους στις διαδικασίες χάραξης αλλά και άσκησης πολιτικής τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στα πλαίσια ενδελεχούς και όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένης θεωρητικής προσέγγισης των ομάδων συμφερόντων, διερευνήθηκαν τα χαρακτηριστικά τους, οι κατηγορίες στις οποίες εμπίπτουν, οι αιτίες ανάδειξής τους, η πρόσβασή τους στα κέντρα εξουσίας, η επιρροή που ασκούν στους φορείς διαμόρφωσης αλλά και λήψης αποφάσεων, οι επιπτώσεις και τα οφέλη που δημιουργούν, καθώς και οι διάφορες κριτικές που ακολουθούν την δράση τους.

Στο δεύτερο κομμάτι της διπλωματικής εργασίας, στα πλαίσια της εμπειρικής προσέγγισης σε εθνικό επίπεδο, διερευνήθηκαν οι νομοθεσίες που ψηφίστηκαν από 01/01/2015 έως και 14/08/2015, αλλά και το «Σχέδιο Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης» (3^ο Μνημόνιο), το οποίο ψηφίστηκε στις 14/08/2015, με σκοπό να διαπιστωθεί αν και ποιές ομάδες συμφερόντων ευνοήθηκαν ή διασπάστηκαν από αυτές τις νομοθεσίες.

Όπως διαπιστώθηκε, η δράση και η επιρροή των ομάδων ειδικών συμφερόντων είναι αδιαμφισβήτητες. Η παρουσία τους σε όλα τα επίπεδα προπαρασκευής, λήψης και εκτέλεσης των αποφάσεων τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι δεδομένη, ακόμα και άτυπα και με μη οφθαλμοφανή μορφή, παρασκηνακά. Η σχέση επηρεασμού των ομάδων συμφερόντων με το εθνικό και ευρωπαϊκό θεσμικό και πολιτικό σύστημα είναι αμφίδρομη. Αλληλοεπιδρούν και αποσπούν οφέλη η κάθε πλευρά από την άλλη. Η προσφορά των ομάδων συμφερόντων σε πληροφόρηση, σε γνώση και σε εμπειρογνωμοσύνη είναι τεράστια, και υπο προϋποθέσεις άλλη μια θετική συμβολή τους θα ήταν η άσκηση ελέγχου στις διαδικασίες χάραξης και άσκησης πολιτικής.

Προκειμένου να διατηρηθούν τα οφέλη από την δράση των ομάδων συμφερόντων και να εκμηδενιστούν οι αρνητικές συνέπειες χρειάζεται πρωτίστως ισχυρή συλλογική πολιτική βούληση ανεξαρτήτως προσωπικού πολιτικού κόστους.

Αρχικά θα πρέπει να καταργηθούν όλες οι ρυθμίσεις και οι διατάξεις που ευνοούν ιδιωτικά ειδικά συμφέροντα κατά του ευρύτερου δημόσιου συμφέροντος. Πιο συγκεκριμένα θα πρέπει να εφαρμοστεί αυστηρή νομοθεσία κόντρα στις τιμολογιακές συμφωνίες και κόντρα στις ομάδες συμπαιγνίας, οι οποίες χρησιμοποιούν την δύναμή τους προκειμένου να επιτύχουν τιμές και μισθούς που είναι πάνω από τα λογικά ανταγωνιστικά επίπεδα της οικονομίας.

Θα πρέπει ωστόσο να θεσπιστούν έξυπνες μεταρρυθμίσεις σχετικά με τον ρόλο και τη συνεισφορά των ομάδων συμφερόντων, προκειμένου αυτή η αμφίδρομη σχέση, ομάδων συμφερόντων-υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, να είναι ωφέλιμη τόσο για τους εθνικούς και ευρωπαϊκούς θεσμούς όσο και για τους πολίτες της Ελλάδας και ευρύτερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σε εθνικό επίπεδο, θα πρέπει η εκάστοτε κυβέρνηση να θέσει ως κύριο στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας της χώρας στον παγκόσμιο χάρτη, προκειμένου όχι μόνο να είναι ικανή να προσελκύσει νέους επενδυτές από το εξωτερικό, αλλά και τα εγχώρια λαμπρά «μυαλά» να επιλέγουν να παραμείνουν στην χώρα τους και να προσφέρουν έργο και έρευνα, και όχι να ψάχνουν ευκαιρίες καριέρας στο εξωτερικό.

Η πραγματική καινοτομία άλλωστε, προέρχεται από τη νέα γενιά, που είναι σε θέση να δημιουργήσει και να αναπτύξει νέες αγορές που μπορούν να απορροφήσουν και άλλους νέους, αντιμετωπίζοντας με αυτό τον τρόπο την τεράστια ανεργία των νέων (47,9% ποσοστό ανεργίας των νέων στην Ελλάδα – το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στην ΕΕ- & 16,7% στην Ευρωπαϊκή Ένωση¹¹) και την δημιουργία ανάπτυξης.

Εν κατακλείδι, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να βρεθεί η χρυσή τομή στην παρεμβατικότητα των ομάδων συμφερόντων τόσο στη διοίκηση όσο και στην χάραξη πολιτικής ενός κράτους, ώστε η συλλογική δράση-συνεργασία να παραμένει ευεργετική για το δημόσιο συμφέρον και να μην δημιουργεί δυσμενείς επιπτώσεις, όπως δυσκαμψία και ανελαστικότητα, στην ανάπτυξη της οικονομίας.

¹¹ Τα ποσοστά ανεργίας δημοσιεύτηκαν από την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat) τον Φεβρουάριο του 2017.

Ειδικό παράρτημα χρήσιμων ορισμών

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο χαράσσει τον γενικό πολιτικό προσανατολισμό και καθορίζει τις προτεραιότητες της ΕΕ. Δεν είναι νομοθετικό θεσμικό όργανο της ΕΕ, δηλαδή δεν διαπραγματεύεται ούτε εκδίδει τους νόμους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αντ' αυτού, καθορίζει το πολιτικό θεματολόγιο της ΕΕ και εγκρίνει συνήθως «συμπεράσματα» κατά τις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, προσδιορίζοντας τα προβλήματα και καθορίζοντας τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν. Μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είναι οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των 28 κρατών μελών της ΕΕ, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι περισσότερες αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου λαμβάνονται με συναίνεση. Ωστόσο, σε ορισμένες συγκεκριμένες περιπτώσεις που ορίζονται στις Συνθήκες της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία ή με ειδική πλειοψηφία. Όταν διενεργείται ψηφοφορία, δεν συμμετέχουν ούτε ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ούτε ο Πρόεδρος της Επιτροπής.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Το Κοινοβούλιο λειτουργεί ως συν-νομοθέτης, ασκώντας από κοινού με το Συμβούλιο την εξουσία να εγκρίνει και να τροποποιεί νομοθετικές προτάσεις καθώς και να αποφασίζει για τον ενωσιακό προϋπολογισμό. Εποπτεύει επίσης το έργο της Επιτροπής και άλλων οργανισμών της ΕΕ και συνεργάζεται με τα εθνικά κοινοβούλια των χωρών της ΕΕ για να έχει τη συμβολή τους. Μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι ο Πρόεδρος και οι 751 βουλευτές, εκλεγμένοι στα 28 κράτη μέλη της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι το εκτελεστικό όργανο της ΕΕ. Εκπροσωπεί τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της (όχι τα συμφέροντα μεμονωμένων κρατών). Κύρια καθήκοντα της Επιτροπής είναι τα εξής: 1) η υποβολή νομοθετικών προτάσεων που στη συνέχεια εγκρίνονται από τους συν-νομοθέτες, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο Υπουργών, 2) η επιβολή του ευρωπαϊκού δικαίου (όπου χρειάζεται, με τη βοήθεια του Δικαστηρίου της ΕΕ), 3) ο καθορισμός στόχων και

	<p>προτεραιοτήτων, που περιέχονται κάθε χρόνο στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής, καθώς και των δράσεων υλοποίησής τους, 4) η διαχείριση και εφαρμογή των πολιτικών της ΕΕ και του προϋπολογισμού, 5) η αντιπροσώπευση της Ένωσης εκτός Ευρώπης (π.χ., διαπραγμάτευση εμπορικών συμφωνιών μεταξύ της ΕΕ και άλλων χωρών). Μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι ο Πρόεδρος, 7 Αντιπρόεδροι και 20 επίτροποι (κάθε πέντε χρόνια διορίζεται μια νέα ομάδα 28 επιτρόπων-ένας από κάθε κράτος μέλος της ΕΕ).</p>
Συνθήκες τις Ευρωπαϊκής Ένωσης	<p>Οι Συνθήκες είναι δεσμευτικές συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Ορίζουν τους στόχους της ΕΕ, τους κανόνες που διέπουν τα θεσμικά της όργανα, τον τρόπο λήψης των αποφάσεων και τη σχέση της ΕΕ με τα κράτη μέλη της. Ενίοτε, οι Συνθήκες τροποποιούνται, ώστε η ΕΕ να γίνεται πιο αποτελεσματική και διαφανής, να προετοιμάζεται καλύτερα για τα νέα κράτη μέλη και να εισάγει νέες μορφές συνεργασίας, όπως η καθιέρωση του κοινού νομίσματος. Με βάση τις Συνθήκες, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ μπορούν να εκδίδουν νομοθετικές πράξεις, τις οποίες στη συνέχεια εφαρμόζουν τα κράτη μέλη.</p>
Συσσωματικές οργανώσεις	<p>Είναι ομάδες ειδικών συμφερόντων που συσσωματώνουν σημαντικό μέρος των κοινωνιών των οποίων αποτελούν τμήμα, όπως ένα εργατικό σωματείο που περιλαμβάνει τους περισσότερους χειρώνακτες σε μια χώρα. (Olson, 2007)</p>
Revolving door/pantouflage	<p>Στην πολιτική, το φαινόμενο «revolving door/pantouflage» είναι η μετακίνηση προσωπικού μεταξύ των ρόλων τους ως νομοθέτες και ρυθμιστικές αρχές, και τις βιομηχανίες που επηρεάζονται από τη νομοθεσία και τους κανονισμούς. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ρόλοι εκτελούνται σε αλληλουχία, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να πραγματοποιούνται την ίδια στιγμή. Πολιτικοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι έτσι μπορεί να αναπτυχθεί μια νοσηρή σχέση μεταξύ του ιδιωτικού τομέα και την κυβέρνηση, βασιζόμενοι στη χορήγηση αμοιβαίων προνομίων εις βάρος του έθνους.</p>

Βιβλιογραφία

- A Nicholls, A. C. (2006). *Social entrepreneurship: The structuration of a field*. Oxford University Press.
- Beyers, J. (2008). Policy Issues, Organisational Format and the Political Strategies of Interest Organisations. Στο *West European Politics* (σσ. 1188-1211).
- Binderkrantz, A. (2005). Interest Group Strategies: Navigating Between Privileged Access and Strategies of Pressur. *Political Studies*(Vol 53), 694-715.
- Binderkrantz, S., & Krøyer, S. (2012). Customizing strategy: Policy goals and interest group strategies. Στο *Interest Groups & Advocacy* (σσ. 115-138).
- Dur, A. (2008). Interest Groups in the European Union: How Powerful Are They? Στο *West European Politics* (σσ. 1212-1230). Taylor & Francis Group.
- Dur, A., & Mateo, G. (2013). Gaining access or going public? Interest group strategies in five European countries. *European Journal of Political Research* , 660-686.
- Eliakim, P. (2014). 70 euros par mois. Voila ce que chacun de nous paie en moyenne pour les exces et les privileges des chouchous de la republique. Demonstration. *Capital*.
- Encyclopaedia Britannica. (χ.χ.). Interest group.
- Follesdal, A., & Hix, S. (2006). Why there is a democratic deficit in the EU: response to Majone and Moravcsik. *Journal of Common Market Studies*(Volume 44), 533-562.
- International Monetary Fund, Δ. (2015). *IMF Country Report No.15/189 Greece: An update of IMF staff's preliminary public debt sustainability analysis*.
- Kluver, H. (2011). The contextual nature of lobbying: Explaining lobbying success in the European Union. *European Union Politics*, 483-506.
- Lavdas, K. (2007). Interest Groups in Disjointed Corporatism: Social Dialogue in Greece and European 'Competitive Corporatism'. *West European Politics*, 297-316.
- Mach, A. (2015). *Groupes d' Interet et Pouvoir Politique*. Presses polytechniques et universitaires romandes.
- Mahoney, C. (2007). Lobbying Success in the United States and the European Union. *Cambridge University Press*, σσ. 35-56.
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4320 Ρυθμίσεις για τη λήψη άμεσων μέτρων για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, την οργάνωση της Κυβέρνησης και των Κυβερνητικών οργάνων και λοιπές διατάξεις. (2015, Μαρτίου 16). *ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ*(Τεύχος Πρώτο), 225-236.
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4320, Ρυθμίσεις για τη λήψη άμεσων μέτρων για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, την οργάνωση της Κυβέρνησης και των Κυβερνητικών οργάνων και λοιπές διατάξεις. (2015, Μάρτιος 19). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*(Τεύχος Πρώτο), 225-236.

- NOMOS ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4321 Ρυθμίσεις για την επανεκκίνηση της οικονομίας. (2017, Μαρτίου 21). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 241-252.
- NOMOS ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4324 Ρυθμίσεις θεμάτων Δημόσιου Ραδιοτηλεοπτικού Φορέα, Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση Ανώνυμη Εταιρεία και τροποποίηση του άρθρου 48 του κ.ν. 2190/1920 και άλλες διατάξεις. (2015, Απριλίου 29). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 385-396.
- NOMOS ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4326 Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό και άλλες διατάξεις. (2015, Μαΐου 13). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 531-538.
- NOMOS ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4329 Έκδοση διαταγής πληρωμής για αξιώσεις από διοικητική σύμβαση που έχει συναφθεί στο πλαίσιο εμπορικής συναλλαγής και άλλες διατάξεις. (2015, Ιουνίου 2). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 583-586.
- NOMOS ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4330 Τροποποίηση διατάξεων Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος και άλλες διατάξεις. (2015, Ιουνίου 16). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 631-632.
- NOMOS ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4331 Μέτρα για την ανακούφιση των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ), την απλοποίηση της λειτουργίας των Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής και συναφή ασφαλιστικά ζητήματα και άλλες διατάξεις. (2015, Ιουλίου 2). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 663-686.
- NOMOS ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4332 Τροποποίηση διατάξεων Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας- Τροποποίηση του Ν. 4251/2014 για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2011/98/ΕΕ και 2014/36/ ΕΕ. (2015, Ιουλίου 9). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 709-736.
- NOMOS ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4334 Επείγουσες ρυθμίσεις για τη διαπραγματεύση και σύναψη συμφωνίας με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (Ε.Μ.Σ.). (2015, Ιουλίου 16). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 745-768.
- NOMOS ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4335 Επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4334/2015 (Α' 80). (2015, Ιουλίου 23). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 795-914.
- Olson, M. (2007). *Η άνοδος και η παρακμή των εθνών*. Εκδόσεις Παπαζήση.
- Zorounidis, C., & Galariotis, E. (χ.χ.). *Les professions reglementees: Une explication Theorique*.
- Ατσαλάκης, Γ., & Κωνσταντίνος, Ζ. (2012). Καρτέλ, λόμπι και συντεχνίες διαλύουν τις οικονομίες. *Καθημερινή*.
- Ατσαλάκης, Γ., & Κωνσταντίνος, Ζ. (2015). Οι ομάδες ειδικών συμφερόντων είναι επιζήμιες στην πλήρη απασχόληση. *Capital.gr*.
- Επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (χ.χ.). Ανάκτηση από europa.eu/european-union
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή. (χ.χ.). Ανάκτηση από ec.europa.eu
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (χ.χ.). Ομάδες συμφερόντων "Δικαιώμα πρόσβασης για εκπροσώπους ομάδων συμφερόντων". Ανάκτηση από <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice>

- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο- Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (χ.χ.). Ανάκτηση από www.consilium.europa.eu/european-council
- Ζοπουνίδης, Κ., & Ατσαλάκης, Γ. (2013). Συντεχνιακή λογική vs οικονομίας και κοινωνίας. *Η Ναυτεμπορική*.
- Μοσχονάς, Γ. (2011). Οι συντεχνίες και το δημόσιο συμφέρον. *Το Βήμα*.
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4336 Συνταξιοδοτικές διατάξεις - Κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και ρυθμίσεις για την υλοποίηση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης. (2015, Αυγούστου 14). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 929-1036.
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4325 Εκδημοκρατισμός της Διοίκησης Καταπολέμηση Γραφειοκρατίας και Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση. Αποκατάσταση αδικιών και άλλες διατάξεις. (2015, Μαΐου 11). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 487-514.
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4323 Κύρωση της από 20 Απριλίου 2015 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Κατεπείγουσα ρύθμιση για τη μεταφορά ταμειακών διαθεσίμων των Φορέων Γενικής Κυβέρνησης προς επένδυση στην Τράπεζα της Ελλάδος» (Α' 41). (2015, Απριλίου 27). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 383-384.
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4328 Κύρωση της από 27 Μαρτίου 2015 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Κατεπείγουσα ρύθμιση για τη βιωσιμότητα της «Ελληνικής Βιομηχανίας Ζάχαρης Α.Ε.» και τις ληξιπρόθεσμες οφειλές» (Α' 35) και άλλες διατάξεις. (2015, Μαΐου 14). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 563-570.
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4322 Μεταρρυθμίσεις ποινικών διατάξεων, κατάργηση των καταστημάτων κράτησης Γ' τύπου και άλλες διατάξεις. (2015, Απριλίου 27). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 367-382.
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4327 Επείγοντα μέτρα για την Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και άλλες διατάξεις. (2015, Μαΐου 15). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 539-562.
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 4333 Για τη διαπραγμάτευση και σύναψη δανειακής σύμβασης με τον ευρωπαϊκό μηχανισμό σταθερότητας (ESM). (2015, Ιουλίου 11). *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, 741-742.
- Στουρνάρας, Γ. (2017). Αναζητώντας την Μεταρρύθμιση στην νεότερη και σύγχρονη Ελλάδα.
- Τριανταφύλλου, Θ. (2007). Ο ρόλος των ομάδων πίεσης-συμφερόντων (lobbies) στην Ευρωπαϊκή Ένωση. *Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών*. Ανάκτηση από www.ekem.gr.

